Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, [БУРЯ]АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... hээ гарана | № 277 (17400) | 1986 оной ноябриин 30, воскресени | Сэн 3 мүн.

ТАБАН ЖЭЛ — ажалай туйлалтанууд хөөрэнэ

ҮГЭМНАЙ БАТА

...манай Талын-Булагай трактор... ажалай бригада гектар бүхэн... [це]нтнер орооhо абаа hаа, байгша... [це]нтнер хурягаабди. Мүн 1984 ... [коллек]тивнай 27 мянган түхэриг нэ... абаа hаа, 1985 ондо тэрэнь түхэригтэ хүреэ hэн. Байгша ...тэй байхабди гэжэ найданаб. ...түсэбэй ёhоор—63562 центнер, уялгын ёhоор—65000 центнер орооhо хуряаха аад, бодото дээрэ 75967 центнер абаабди. Энэ манай ехэ амжалта гээшэ.

Бүхыдөө колхознай урагшатай гараа. Орооhо үйлэдбэрилхэ түсэб 117 процент, харин гүрэндэ худалдаха түсэб 350 процент дүүргэгдээ. Үбhэ бэлэдхэхэ түсэб 24, силос—14, сенаж—69 процентээр үлүүлэгдээ.

Энэ амжалтада манай бригадын оруулhан хубита ехэ байна. Колхозой хуряаhан орооhоной 93 процентнь манай болоно. Бүхыдөө 8630 гектар хахалдаг газартайбди. Тэрэнэй 4540 гектарта орооhото ургамалнууд таригдаа hэн.

Иимэ ехэ талмайе агротехникын заабариин ёhоор харууhалжа, hайн ургаса абаха гээшэ бэлэн бэшэ. Урданьшье талынбулагайхид суурхадаг hэн. Харин hүүлэй гурбан жэл соо, илангаяа хамтын подрядта орохонhоо хойшо, түйладаг үрэ дүнгүүднай тогтууритай болоо. Дээрэ бэшэгдэhэн тоонууд энээниие элеэр гэршэлнэ.

Энэ гурбан жэл соо олон юумэн, нэн түрүүн өөрынгөө ажалда, элдүүрилдэг газарта хүнүүдэй хандаса hураггүй хубилаа. Урдань зарим механизаторнууд ургаса тухай hанаагаа зобохоёо болёод, гансал мүнгэнэй хойноhоо шунадаг болоо бэлэй. Саашадаа иимээр хүдэлжэ болохогүй байhаниинь бултанда эли болоо hэн.

Иимэ эрхэ байдалда гурбан жэлэй саана бригадамнай хамтын подрядта ороhон байна. Түрүүшээр этигэдэггүй зон олон байгаа. Үнэндөө энэмнай дээдын зургаануудhаа зууршалагдажа, нэбтэрүүлэгдэhэн гурим ха юм. Тус гуримай эрилтэнүүдые гүйсэд баримталhан ушарта ажалша хүнэй эрмэлзэл, бодолынь үндэhөөрөө хубилха ёhотой байhан шуу.

Зүгөөр иимэ хубилалта түйлахын түлэ хэды ехэ оролдолго хэрэгтэйб даа! Колхозой партийна организаци, мэргэжэлтэд шэнэ гурим нэбтэрүүлгын хүдэлмэриие толгойлхо уялгатай байгаа. Тиихэдээ тэдэнэр үйлэдбэриин хэмжээ ябуулгануудай хажуугаар ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулаа hэн. Теэд тус гуримай hайн талануудые шэнээр хүдэлhэн түрүүшын жэлэй дүнгүүд ямаршье лекци, хөөрэлдөөнүүдhээ үлүүгээр гэршэлээ. Түйлаhан дүнгүүдтэй зохилдуулан, нэмэлтэ түлбэри абаhанаа дурдаа hэм. Хоёрдохи жэлэй дүнгүүд бүришье урматай байба. Тиигэжэ олонхи зомнай ямараар хүдэлhэнhөө, нэн түрүүн ямар ургаса абаhанhаа олзынгоо сэхэ дулдыдадаг байhые hайн ойлгообди.

Жэл ерэхэ бүри дүй дүршэлнай нэмэжэ, хамтын подрядай ашагтай байhанда батаар этигээбди. Ажалдаа хүнүүдэй хандаса хубилаа. Эдэ жэлнүүд, илангаяа КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумэй hүүлээр, манай орон соо эхилэгдэhэн шэнэдхэн хубилгалгын үе саггай тудалдаа. hалиболи хүдэлхэ эрхэгүй байhанаа хүн зомнай бүри элеэр ойлгожо байнхай.

Техникээ hайнаар заhабарилhанай ашаар байгша оной ургаса хуряалгые августын 26-hаа сентябриин 20 болотор — хүдэлмэриин 25 үдэр соо түгэсхэжэ шадаабди. Комсомол-залуушуулай звеное даагша Р. Д-Ц. Тубаев район соогоо таряа хуряалгын эгээл үндэр дүнгүүдэй нэгые түйлаа. Тэрэ 8787 центнер таряа сохёо. Энэл звеногой гэшүүд Рудольф Табхаров, Валерий Лубсандоржиев тус тустаа 8450, 8244 центнер орооhо хуряагаа.

Байгша ондо 1030 гектар дээрэ эршэмтэй технологи хэрэглээд, гектарай дунда зэргээр 24 центнер шэниисэ хуряагаабди. Энэ талмай дээрэ хабартаа культиваци хэжэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулаабди. Эршэмтэй технологиин хэрэглэгдэhэн талмай дээрэ тарилгаяа гол түлэб паар дээгүүр, газарай хүрьhэ гэмтээдэггүй сеялкэнүүдээр хээбди. Хойто жэл 1800 гектар дээрэ иимэ технологи хэрэглэхэ түсэбтэйбди.

Ажалай үндэр бүтээсэ түйлахa гэбэл, бүхы арга боломжонуудые элсүүлхэ хэрэгтэй. Тодорхойлбол, ажалай түлөөhэнэй болон урмашуулгын гурим, заhабарилгын хүдэлмэриие эмхидхэлгэ, механизаторнуудта амарха эрхэ байдал хангалга гэхэ мэтэ болоно.

Байгша ондо Талын-Булагаймнай полевой станда Механизаторай байшан ашаглагдаа. Тэндэ 30 механизатор байрлаха аргатай юм. Тиихэдээ тэдэнэр бултадаа хэмтэ бэшэ, харин таhалгануд соо үсөөн үсөөнөөр байгаа юм. Полевой стануудай улаан булангуудай хэбар-намарай харалга-конкурсын дүнгөөр манай улаан булангда нэгэдэхи hуури олгогдожо, КПСС-эй горкомой, арадай депутадуудай райсоведэй, агропромой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой, ВЛКСМ-эй райкомой хүндэлэлэй грамотаар, 100 түхэригэй мүнгэн шан барюулалгатайгаар шагнагдаа hэн.

Мүнөө ерэхэ жэлэй ургаса тухай hаналаа табижа эхилхэ хэрэгтэй. Юрөөгэймнай механизаторнууд ноябриин 1 болотор бүхы комбайнуудаа бэлэн болгохо гэhэн үүсхэл район соогоо гаргаа бэлэй. Үгэhэн үгөө дүүргэхэ хүсэлэнтэйгөөр манай механизаторнууд хуряалгаяа түгэсхэhөөр лэ заhабарилгада ороhон байна. Заhабарилгые түргэнөөр, шанартайгаар үнгэргэхын түлэ урмашуулгын тусхай гурим баталагдаа. Октябриин 10 болотор бүхы комбайнуудай гурбанай нэгэ хубинь бэлэн болгогдоо. Саашадаашье эршээ hуладуулангүй, Юрөөгэй механизаторнууд ноябриин 1-hээ хэдэн үдэрөөр урид бүхы комбайнуудаа заhабарилжа, хадагаламжада табяа. Үгэдөө үнэн сэхэ байха гээшэ манай коллективэй хэлбэришэгүй ёhо гурим болонхой.

В. ЦЫБИКОВ,
Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Талын-Булагай таряан ажалай бригадын агроном-бригадир, агитатор.

РСФСР-эй Верховно Соведэй сагаа үргэлжын комиссинуудта

ШЭНЭДХЭН ХУБИЛГАЛГЫН ХАРАА ЗАМААР

Россин ажалшадай урагшаа дабшаха замдань мүнөө жэл эли шата болобо. Экономикодо, ниитын ажабайдалай бүхы талануудта бэелүүлhэн шэнэдхэн хубилгалгын аша туhаар РСФСР-эй арадай ажахын болон соёл болбосоролой саашанхи ургалта тэдэнэр түйлаа, арад зоной hуудал байдал hайжараа.

Үйлэдбэриин эршые саашадань ехэдхэхэ, эрдэм-техникын дэбжэлтын хурдадхалгые хангаха ашаг үрэтэй шэнэ шиидхэбэринүүдые бэдэрэлгэдэ анхаралаа хандуулха шухала. Декабриин 2-то нээгдэхэ РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин хаража үзэхэ экономикын саашанхи хүгжэлтын программа имагтал энээндэ шэглүүлэгдэнхэй. РСФСР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын 1987 оной гүрэнэй түсэбые, 1986 ондо түсэбэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байhые, 1987 оной гүрэнэй бюджедые болон РСФСР-эй 1985 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое депутадууд бүхы талаhаань зүбшэн хэлсэхэ.

Россин Федерациин Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджедтэ болон бусад саг үргэлжын комиссинуудай байгуулhан 13 бэлэдхэлэй комиссида РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй бэлдэhэн эдэ документнүүд hарahaa үлүү шэнжэлэгдэhэн байна. Депутадуудhаа гадна, арадай ажахын элдэб hалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаа. Нэгэн hаналтай сэгнэлтын ёhоор, түсэбэй болон бюджедэй проектнүүд республикын социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэхэ арга олгохо байна.

Гэхэтэй хамта экономикые, социальна hалбариие шанарай талаар шэнэлхэ хэрэгые hаатуулдаг дутуу дунданууд тушаа комиссинууд зааhан, тэдэниие усадхаха талаар тодорхой дурадхалнуудые оруулhан байна.

Ноябриин 28-да түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин пленарна заседани дээрэ РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын бусад комиссинуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар хэгдэhэн хүдэлмэриин дүнгүүд согсологдобо. 1987 оной түсэбэй онсо шэнжэнь гэбэл, ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда хүдэлхэ зорилго болоно гээд түсэбэй гол дүнгүүдээр бэлэдхэлэй комиссиин түрүүлэгшын орлогшо, депутат А. Г. Поповой мэдээсэл соо онсолон заагдаhан байна. Промышленностьда агропромышленна комплекс болон капитальна барилгада, транспорт дээрэ, худалдаа наймаанда, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалгада, бусад hалбаринуудта экономико эрхилхэ онол аргануд болон эрхилэн хүтэлбэрилхэ гурим үндэhөөрөө шэнэдхэн хубилгагдана.

Үйлэдбэриин нөөсэнүүдые бүри хүсэдөөр хэрэглэжэ, бюджедэй олзо доходые 73 миллион түхэригөөр ехэ болгохо арга боломжонуудые депутадууд бэдэржэ олоо гээд бюджедэй гол дүнгүүдээр бэлэдхэлэй комиссиин түрүүлэгшэ, депутат И. Я. Поручиков тэмдэглэбэ. Тэдэнэрэй hанамжын ёhоор, гэгээрэлэй хэрэглэмжэдэ, элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын эмхи зургаануудые капитальнаар заhабарилгада, тэндэ хэрэгтэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абалгада, хүдөөгэй районуудта физкультура болон спорт хүгжөөлгэдэ энэ мүнгэн зөөри зорюулбал, зүйтэй болохо.

Республикын социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгада, энэ хэрэгтэ арадай депутадуудай Соведүүдэй, тэдэнэрэй гүйсэдхэхы болон захиргаанай зургаануудай үүргые дээшэлүүлхын тула арга боломжонуудые бүхы хэмжээгээр элсүүлхэ хэрэгтэ пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэhэн депутадууд гол анхаралаа хандуулhан байгаа.

Түсэбэй болон бюджедэй талаар тобшололнуудай проектнүүдые, комиссинуудай нэмэлтэ элидхэлнүүдые заседанида хабаадагшад hайшааба. РСФСР-эй Верховно Соведэй бүхы саг үргэлжын комиссинуудай эсэслэн хаража үзэхын тула тэдэниие дамжуулха гэhэн шиидхэбэри абтаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. П. Орлов, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Т. Г. Иванова, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Х. П. Нешков, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, республикын министерствэнүүдэй, гүрэнэй комитедүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд заседанида хабаадалсаhан байна.

(ТАСС).

М. С. ГОРБАЧЕВОЙ, Р. ГАНДИИН ХЭhЭН ХАМТЫН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

...хэлсээндэ гараа табяабди. Шулуун нүүрhэнэй болон нефтиин талаар хэдэн шэнэ проектнүүд тэдэнэй бүридэлдэ оруулагдаа. Энэ хэлсээндэ хоёр шэнэ зүйл бии: нютагhаа мүнгэ hомололго, объектнүүдые ашаглалгада тушаалгада түгэс hайн хандаса.

1992 он болотор манай оронуудай хоорондохи худалдаа наймаан 2,5 дахин ургаха юм гэжэ бидэ мүн лэ үгэеэ ойлголсообди. Бидэ шэнэ hалбаринуудые, экономическа харилсаанай шэнэ түхэл шэнжэнүүдые шэнжэлхэбди. Манай экономикын министр болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. М. Каменцев энэ асуудалые саашадаашье зүбшэн хэлсэхэ юм.

Эрдэм, техникын талаар манай оронуудай хоорондохи харилсаае эрид хүгжөөхэ шиидхэбэри мүн лэ ababaбди. Юрэдөөл, энэ hалбарида бидэ тон шэнээр хандаха ёhотойбди. Түрүү технологинуудые хамтаараа шэнжэлhэнэйнгээ hүүлээр эдэ технологинуудые хамтаараа ашаглажа эхилхые хараалнабди. Эдэ бүхы асуудалнуудые байра дээрэнь хаража үзэхын тула СССР-эй Наукануудай академиин президент Г. И. Марчук түрүүтэй делегациие Индидэ эльгээхэ тухай дурадхалыемнай Генеральна секретарь зүбшөөбэ. Удаань тэрэнэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдэй үндэhэ hуури дээрэ саашанхи алхамуудаа хараалха байнабди.

Эндэ болоhон хөөрэлдөөнүүд зүрхэ сэдьхэлыемнай тон ехээр ханааба. Энэ хадаа индиин-совет харилсаанай хэмжээе эрид хубилгаха байха гэжэ этигэн найданаб.

Мүнөө би Генеральна секретарь М. С. Горбачевто үгэ үгэхые хүсэнэб. Тэрэ түрүүшынхеэ Индидэ ерэhэн байна. Гэбэшье манай оронтой үргэнөөр танилсажа шадаагүй байhаниинь халагламаар. М. С. Горбачев манайда үшөө дахин ерэжэ, Индитэй бүри үргэнөөр, тодорхойгоор танилсаха, хараха арга боломжотой байха аабза гэжэ найданабди.

М. С. Горбачев: Хүндэтэ господин Премьер-Министр! Хүндэтэ дангинанар болон господанар! Нүхэдүүд, ханинар!

Господин Премьер-Министр, Та минии зорилгые хүнгэдхэхэ зуураа, орёо хүшэр болгобот гэжэ хэлэхэ ёhотойб. Гол юумэн тухай Та хэлээт. Танай хэлээшые гүйсэд дэмжэнэб гэжэ баталаад лэ, хэдэн ажаглалтануудаар, хэдэхэн үгөөр хизаарлажа шадаха байнаб. Гэбэшье энэ ушар уулзалгада хабаадажа байhан журналистнуудай зүрхэ сэдьхэлые ханаахагүй байха гэжэ hананаб.

Хөөрэлдөөнүүдэй оршон байдал тухай хэлэхые хүсэнэб. Тэдэ hайн hайхан, хани ёhоной, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрбэ. Хөөрэлдөөнүүд үгэеэ ойлголсолгын, үнэн сэхэ оршон байдалда үнгэрөө. Хоёр талын аша туhада, Советскэ Союзда, Индидэ хабаатай үргэн олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ аргатай байбабди.

Энэ жэлдэ албанай хэрэгээр ерэhэн ушарнай Советскэ Союзай болон Индиин хоорондохи удаан болзорой үрэ түгэс харилсаанай замда шухала шатануудай нэгэниинь болоно. Эндэ бүхы юумэн тодо hонор, юрэ бусын юумэн үгы. Юуб гэхэдэ, манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоон саг үргэлжэ гүнзэгыржэ байнхай.

Гэбэшье эдэ хөөрэлдөөнүүд онсо шэнжэнүүдтэй, тэдээн тухай би хэлэхые хүсэнэб. Эдэ онсо шэнжэнүүд нэн түрүүн манай оронуудай хүгжэлтэтэй сэхэ холбоотой. Советскэ Союзшье, Индишье түүхэтэ хүгжэлтынгөө онсо шатада гаранхай. Манай оронууд асари ехэ зорилгонуудые урдаа табяад байна. Эдэ бүгэдын манай харилсаанда ондоо эрилтэнүүдые табидаг байhаниинь элитэ. Бидэ нэгэ нэгэнэйнгээ анхарал оролдолгонуудые хараада абаха ёhотойбди. Хани нүхэд тиимэл байдаг гээшэ. Теэд бидэ үнинэй ханинар болон партнернууд болонобди.

Хэрбээ манай оронуудай хүгжэлтын хараа бодолдо үндэhэлэн хэлэхэ болоо hаа, үшөө нэгэ онсо шэнжэ бии: Советскэ Союздашье, Индидэшье хүтэлбэрилэгшэд hэлгээ. Урдахи үеын хүтэлбэрилэгшэдэй манай харилсаануудта байгуулhан юумэ сахихаhаа гадна, харилсааемнай урагшань дабшуулхын, тэдэниие гүнзэгы үндэhэ баримтатай болгохын, харилсаанай шэнэ түхэл шэнжэнүүдые бэдэржэ олохын тула ехэ хубитаяа оруулхые оролдохо гээшэ манай бэелүүлдэг гол зорилго болоно гэжэ господин Премьер-Министр бидэ хоёр тоолоhон байнабди.

Эдэшье хөөрэлдөөнүүд иимэ онсо шэнжэтэй байба. Энэнь мүнөө үеын уласхоорондын оршон байдал холбоотой. Эдэ үдэрнүүдтэ энэ оршон байдал тухай өөр өөрынгөө hанал бодолые элирхэйлбэбди. Эдэ hанал бодолнай таанадта мэдээжэ. Дэлхэй дээрэхи оршон байдалые хараада абажа, совет-индиин харилсаан мэтын шухала эрхэ нүхэсэлэй—хүсэн түгэс, уласхоорондын асари ехэ удха шанартай эрхэ нүхэсэлэй дэлхэй дээрэ бүри үргэнөөр дэмжэгдэхыень хүсэнэбди.

Бэелүүлжэ байдаг политикынгаа түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын аша туhада хоорондоо харилсан ажаллаhанай үндэhөөр, бээе даагаад бэелүүлдэг алхамуудайнгаа түлөө гансал манай арадуудай бэшэ, харин бүхы оронуудай арадуудай үмэнэ, бүхы дэлхэйн үмэнэ харюусалгатай байhанаа бидэ эдэ үдэрнүүдтэ улам үргэнөөр мэдэрбэбди.

Хөөрэлдөөнүүднай юундэ имагтал иимээр үнгэргэгдөөб гэжэ ойлгуулха арга олгоhон онсо илгаанууд тухай эндэ дэлгэрэнгыгээр дурдабаб гэжэ хэлэхэ байнаб.

Эдэ үдэрнүүдтэ гүнзэгы ехэ хөөрэлдөөнүүдые хэбэбди. Инди соогуур ябажа хараха арга боломжогүй байбабди, энэ хадаа дутагдал болоно, саашадаа тэрэниие заhаруулха шухала. Ажабайдал урагшаа дабшана, харилсаан үргэдэнэ, холбоо барисаан гүнзэгырнэ. Уулзалгануудай олошорхо бүринь манай холбоо барисаан улам үргэнөөр хүгжөөгдэхэ зэргэтэй.

Албанай хэрэгээр ерэлгэмнай уулзалгануудаар, хөөрэлдөөнүүдээр угаа баян байгаа гэжэ Премьер-Министрэй хэлэhые зүбшөөнэб. Хоёр делегациин дүүрэн бүридэлөөр хөөрэлдөөнүүд болоhон байгаа. Делегацинуудай гэшүүд ами амяраашье уулзалгануудые хээ.

Премьер-Министр бидэ хоёр ехээр хүдэлбэбди. Мүнөө, хөөрэлдөөнүүдэй болон уулзалгануудай дүүрэхэдэ, тэдэнэй дүнгүүдые согсолжо байнабди, манай хүсэлэл оролдолгонууд дэмы хосороогүй гэжэ hананаб.

Үнэхөөрөөшье, бидэ хоёр нюур нюураараа олон часай туршада хөөрэлдэбэбди. Энэ ушар манай харилсаанай бүхы hалбаринуудые, хоёр талын харилсаанда, мүн уласхоорондын ба нютагай зорилгонуудта хабаатай бүхы асуудалнуудые анхаралтайгаар хаража үзэхэ арга олгобо. Энэ хадаа дэлхэйн хүгжэлтын, манай оронуудай хоёр талын холбоо барисаанай эгээл гүнзэгы ехэ асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ болоhон байна.

Айхабтар ехэ, үргэн хэмжээнэй хүдэлмэри ябуулагдаа гэжэ үшөө дахин хэлэхэ байнаб. Политикын талааршье, экономикын ба эрдэм-техникын холбоо барисаанай, соёлой асуудалааршье үгэеэ ойлголсохо арга тэрэ олгоо гэhэн Премьер-Министрэй үгэнүүдые зүбшөөхэ байнаб.

Эдэ хөөрэлдөөнүүдэймнай гол үрэ дүнгын юун бэ гэхэдэ, тэрэ **СССР-эй болон Индиин хоорондохи хани барисаанай, харилсаа холбооной ульhа хүсые улам үргэдхэхэ арга олгоо** гэжэ би хэлэхэ байнаб.

Совет-индиин харилсаанай ямар ехэ удха шанартай байhые, манай арадуудай үмэнэ, бүхы дэлхэйн үмэнэ харюусалгатай байhанаа эдэ үдэрнүүдтэ улам бүри элеэр мэдэрбэбди. Харилсаа холбоонуудай удха шанар юунhээ үндэhэлэн гаранаб гэхэдэ, нэн түрүүн социальна ондо ондоо байгуулалтатай, ондо ондоо түүхэтэй, национальна ба оюун ухаан бодолой онсо шэнжэтэй ёhо заншалнуудтай гүрэнүүдэй харилсаан тухай эндэ хэлэгдэнэ. Хэдэн арбан жэлэй хугасаа соо али алинда ашатай туhатайгаар, үнэн сэхээр хэгдэhэн харилсаан уласхоорондын политикын гол шухала эрхэ нүхэсэл болоhон мүнөө үеын асари ехэ, онсо өөрсэ зүйл болоно.

Амгалан гуримаар зэргэ оршолгын гол ёhонууд Индиин ба Советскэ Союзай мүнөөнэй харилсаануудта эгээл гүйсэд дүүрэнээр нэбтэрүүлэгдэнхэй. Ушар иимэhээ тэдээндэ онсо анхаралаа хандуулха шухала.

Бидэнэр, эдэ оронуудай хүтэлбэрилэгшэд тушаа хэлэхэ болоо hаа, дэлхэйн түүхын шэнэ шатада тэдэнэй харилсаа холбооной амгалан гуримаар зэргэ оршолгын гол ёhонуудта бүри үргэнөөр харюусаха гээшэ манай гол зорилго болоно. Тэдэниие бодотоор бэелүүлхэ шухала. Политическэ гол ёhонуудые баримталха гээшэ үшөөл бага, бодото байдалда тэрэниие харуулха шухала. Иимэ хараа бодолоороо бидэ омогорхонобди. Юундэ бидэ энээгээр омогорхохо ёhогүйбибди? Омогорхолоо мэдүүлхын тула ондоо, тон hэжэглэмэ ушар шалтагаануудые бэдэрдэг политигуудшье бии! Амгалан гуримаар зэргэ оршолгын политикын түлөө омогорхолтой байха үндэhэн шухала ушар шалтагаан бидэнэртэ бии. Гэбэшье энэмнай харюусалгатай байха гэhэн удхатай.

Манай харилсаануудай үндэр дээдэ хэмжээн «Дэлхэй дээрэ ядерна буу зэбсэггүй, хүсэрхэлгэгүй байлгын гол ёhонууд тухай деклараци» мэтэ тиимэ шухала документ баталжа абаха арга олгоо. Энэ шухала политическэ документын удха шанарые элирүүлхэдээ, эндэ г-н Гандиин найруулан тодорхойлhон үргэн ехэ, бата найдамтай тобшололнуудые сүм зүбшөөхэ байнаб. Үнэхөөрөөшье, энэмнай тон онсо өөрсэ документ, уласхоорондын ехэ удха шанартай документ болоно. Дэлхэйн үйлэ хэрэгүүдтэ Советскэ Союзай болон Индиин үүргые, бүхы хүн түрэлтэндэ иимэ уряатайгаар хандаха тэдэнэй сэдьхэл бодолой эрхэтэй байhые тэрэ элирхэйлэн харуулна.

Тиимэ даа, Деклараци мэтын тиимэ документтэйгээр хандаха сэдьхэл бодолой эрхэтэйбди гэжэ бидэ этигэн найданабди. Мүнөө үеын дэлхэй дээрэхи байдалай эгээл шухала асуудалнуудта бидэнэй, Индиин ямараар хандадаг байhаниинь энээн соо тодорхойгоор харуулагдаба. Манай ухаан бодолой хараа шэглэлые, манай бодото hанаашалгануудые, зорилгонуудые дэлхэйн олониитэ энэ документ сооhоо мэдэжэ абаха аргатай бшуу.

Хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр Хамтын мэдүүлгэ толилогдобо. Олон тоото асуудалнуудые харуулhаараа, хоёр гүрэнэй уласхоорондын политикын гол шухала асуудалнуудта хандасаараа, хоёр талын үзэл бодолой адлирхуу байлгаар тэрэ мүн лэ онсо өөрсэ байна.

(Эхин. Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

М. С. ГОРБАЧЕВ МОСКВАГАА БУСАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев ноябриин 28-да Делиhээ Москвагаа бусажа ерэбэ. Индиин Премьер-Министр Р. Гандиин, Индиин правительствын уряалаар хани ёhоной албанай хэрэгээр тэндэ ошоhон байгаа.

М. С. Горбачевтой хамта КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Ф. Добрынин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. М. Каменцев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. С. Черняев, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник — СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо С. Ф. Ахромеев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ю. М. Воронцов бусажа ерээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар А. П. Бирюкова, М. В. Зимянин, В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, А. Н. Яковлев, бусад нүхэд М. С. Горбачевые Внуковско аэродром дээрэ угтаба.

Индиин Республикын СССР-тэ байдаг саг зуурын этигэмжэтэ түлөөлэгшэ Ш. К. Бхатнаган болон Индиин посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд угтагшадай дунда байба.

(ТАСС).

Жэлэйнгээ түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэе!

Болзорhоонь урид

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай коллектив байгша оной даабариие амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн ажаллажа байнхай. Тус предприятиин хүдэлмэрилэгшэд арбан hарын түсэб сүм бэелүүлжэ, даабариhаа гадуур 5,6 миллион түхэригэй продукци худалдаhан, баталhан хэлсээнэй ёhоор продукци эльгээхэ түсэбөө дүүргэhэн байха юм. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, ажалай бүтээсэ 6,3 процентээр дээшэлүүлжэ шадаа.

Мүнөө байгша оной түсэбые болзорhоонь урид бэелүүлhэн 400 гаран хүн предприятида тоологдоно. Эндэ hооhо илгалгын цехэй коллективүүд онсо шалгараа. Тус цехэй бүхы бригадануудай коллективүүд энэ жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүргэжэ, мүнөө ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байна.

Энэ түрүү цехэй Татьяна Дмитриевна Сахиновагай хүтэлбэрилдэг hооhо илгагшадай комсомол-залуушуулай бригада Ленинскэ комсомолой 70 жэлэй ой болотор арбан хоёрдохи табан жэлэй гурбан жэлэй даабари сүм дүүргэхэ үүсхэл комбинат дотороо гаргажа, социалис мүрысөөндэ эхи табяа hэн. hайн hайхан энэ үүсхэлые комбинадай олохон коллективүүд дэмжэжэ, мүн лэ дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаа.

Предприяти дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, эрхимлэгшэд тодорбо. Hооhо илгалгын, hооhо угаажа хатаадаг цехүүдэй коллективүүд мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Тэдэнэртэ дамжуулгын Улаан вымпелнүүд барюулагдаhан байха юм. Мүн 51 хүдэлмэришэндэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүд олгогдоо.

Д. АМОГОЛОНОВ.

1987 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР

Онохойн модоной комбинадай коллективэй 2-дохи доодо складай табан бригада болзорhоо урид жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Табан жэлэй түсэб уридшалан дүүргэхын түлөө үүсхэл гаргагшад сооhоо Геннадий Латынцевай, Альбина Михальченкын, Василий Осадчиин бригадануудые түрүүлэн нэрлэмээр. Эдэнэр табан жэлэйнгээ уялга, даабаринуудые дүрбэн жэл соо бэелүүлхээр зоригжонхой. Мүнөө эдэнэй ажалай календарь дээрэ 1987 он гараа.

Ажалай алдар Солын III шатын орденто Г. Г. Ивановой, В. В. Зоркальцевай хүтэлбэрилдэг бригаданууд мүн лэ жэлэйнгээ түсэб болзорhоо урид дүүргээ.

А. ТРОФИМОВА.

«Теплоприбор» заводой 4 бригада гэхэ гү, али 75 хүн мүнөө 1987 оной тоосоогоор ажаллана. Энэ тоодо механическа цехэй К. И. Матвеевэй ударидадаг бригада оролсоно.

ДҮРБЭН БРИГАДА ЭРХИМЛЭЭ

Тиихэдэ хэб даралгын-бэлэдхэлэй цех алишье талааршаа урда ябадаг юм. Эндэхи гурбан бригада арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб дүүргээ. В. С. Неживлягай толгойлдог слесарьнүүдэй, Б. В. Седляровичой хүтэлбэрилдэг дархашуулай, Л. И. Филоновагай ударидадаг үрэмдэгшэдэй бригаданууд эршэтэй, эдэбхитэйгээр ажаллаhанай ашаар түрүүлбэ бшуу. Нүхэр Седляровичой бригада профсоюзуудай XVIII съездын нээгдэтэр жэл хахадай түсэб дүүргэхэ уялга абаа. Тиихэдэ К. И. Матвеевэй бригадынхид табан жэлэй түсэб — дүрбэн жэл соо, Агуу Октябриин 70 жэлэй ойдо хоёр жэлэй түсэб дүүргэхэ уялгануудые абаад, урагшатайгаар ажаллана.

Хэрбээ гол цехүүд сооhоо хэб даралгын-бэлэдхэлэй цехэй эрхимлээ hаа, хамhабариин цехүүд сооhоо инструментальна цех түрүүлнэ.

К. МОСКОВЧЕНКО.

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ХАМТЫН ПОДРЯДТА—ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

АЖАХЫН тоосоон, бригадна гү, али хамтын подряд гэhэн үгэнүүд дүрдагдадаг болоhоор үнихэнэй ааб даа. Зүгөөр тэдэнэй бодото бэелэлэй үзэгдэлнүүд hаял болотор үсөөхэноор хэрэгдадаг байhаниинь мэдээжэ. Ажал эмхидхэлгын түрүү, ашаг үрэ ехэтэй иимэ гурим иланхаяа хүдөө ажахын үйлэдбэри дээрэ нобшошогоор нэбтэрүүлэгдэдэг, hүрхэй ульгамаар ураг-ша абтадаггүй байгаа.

Гэбэшье КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленумhээ, КПСС-эй XXVII съездhээ хойшо ажал эрхилэлгын, эмхидхэлгын шэнэ онол дүршэл дэлгэрүүлхэ талаар хэмжээнүүд үргэноор абтажа эхилээ. «...Бодото ажахын тоосоон, эсэсэй үрэ дүнгүүдhээ предприятинуудай ашаг олзын дулдыдалга агропромышленностиин комплексын бүхы шатануудта, нэн түрүүн колхоз, совхозуудта ёhо гурим болохо зэргэтэй. Хэлсээгээр хараалагдаhан болзорто үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые, тэрэ тоодо газарые тэдэнэртэ даалгалгатайгаар бригадада, звенодо, бүлэдэ подряд болон аккордно түлбэриин гуримые үргэноор дэлгэрүүлхэ шухала» гэжэ КПСС-эй XXVII съезд дээрэ партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэhэн Политическэ элидхэл соо тон хурсаар, ойлгосотойгоор заагдана бшуу.

Энэ заабариин удха шанар партиин соносхоhон шэнэдхэн хубилгалгын, хурдадхалгын, хараа шэглэлэй бэелүүлэгдэжэ байhан үе сагта улам гүнзэгыршэ. Дээрэ дурдагдаhан заабарииe хүтэлбэри болгон, КПСС-эй Ивалгын райком, ажахынуудай партийна организацинууд районой шэнээр бии болгогдоhон сагhаа хойшо эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулhан, бодото hайн үрэ дүн түйлахые нилээд оролдоhон байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Ниитын адууhа малда тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин эхилхын урдахана районой ажахынуудта тэжээл бэлэдхэлгын 38 звено эмхидхэгдээ hэн. Тэдэнэй хорин долоонь ажалай эмхидхэлэй хамтын подрядай гуримда оруулжа үрдеэ.

Тэрэ гуримэй ёhоор болоходо, звеногой хүдэлмэришэн бүхэн үбhэ хуряалгын үедэ хэhэн хүдэлмэриингөө эсэсэй дүнгөөр, хүдэлмэридэ хабаадалгын коэффициентын хэмжээгээр, тусхай тогтоогдоhон түлбэриин сэнгээр салин хүлhөө абаха зэргэтэй байгаа. Тиигэхэ зуура бэлэдхэhэн үбhэнэй, сенажай гү, али силосэй болон бүхы хэhэн хүдэлмэриин шанар эрхэ бэшэ хараада абахаар түлбэриин гурим тодорхойлогдонхой.

Иимэ эмхидхэл, бодотоор бэелүүлэгдэhэн хэмжээ ябуулга hайн үрэ дүн харуулна гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ. Район бүхы дээрээ үбhэ абаха энэ жэлэй түсэбые 125 процент, сенаж даралгын—152 процент дүүргэhэн байна. Витаминтай ногооной гурил татаха даабари 101 процент, силос даралга 92 процент болоо hэн. Тиигэжэ условно нэгэ толгой мал бүхэндэ тэжээлэй 18 единицэ хүртэмөөр тэжээлтэйгээр 1986—1987 онуудай малай үбэлжэлгын хаhые угтаба.

Оронгын совхозой механизатор, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат А. Г. Цыремпилов ажахынгаа луго-мелиоративна отрядые хүтэлбэрилжэ эхилhээр хэдэн жэл болобо. Сабшалангай үрэжэл hайжаруулхын, шииг нойто таhалдуулхагүйн тула нилээд ехэ хүдэлмэри түхэреэн жэлэй туршада таhалгаряагүй хэжэ байдаг. Тэрэ ехэ оролдолгын, хүсэл эрмэлзэлэй аша туhаар тус коллективэй даажа абаhан 1565 гектар сабшалангай ургаса жэлhээ жэлдэ дээшэлнэ.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ энэ нэлэнхы газарhаа дунда зэргээр гектар бүриhөө 37,6 центнер үбhэ сабшажа абаа бшуу. Түсэбтэ даабаринь 25 центнер байhан юм. Отрядай үбhэшэдэй жэл соо хэhэн хүдэлмэриин дүн гаргагданхай. Тэрэнэй ёhоор болоходо, отрядайхид эсэсэй тоосоогоор 26.877 түхэриг салин хүлhэ нэмэжэ абаhан байна.

Хамтын подряд үргэноор нэбтэрүүлжэ эхилhэнэй аша туhаар тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ (район соо) ажалай бүтээсэ 1,5 дахин дээшэлүүлхэ, ажалай түлбэри 15—20 процент ехэ болгохо, энэ хэрэгтэ гаргашалагдаха мүнгые 25—30 процентээр алмаха арга олдоо гэжэ мэргэжэлтэд тоолон тодорхойлоод байна. Энэ хадаа районой дунда зэргын дүн гээшэ ааб даа. Энээнhээ бүри дээгүүр хэмжээнэй амжалта түйлаhан коллективүүд яhала бии юм.

«Пригородный» совхозой Л. П. Батышевай даадаг бригада нэгэ жэлэй ногоо таридаг, ургуулдаг, хуряадаг мэргэжэл шудалhан коллектив юм. Жэшээнь, энэ жэлдэ дааhан газарайнгаа гектар бүриhөө 140 центнер ногоо сабшажа, силос болгон дараа hэн. Даабарияа аяар душэн центнерээр үлүүлжэ шадаба. Дараhан силосэй центнер бүхэнэй өөрын үнэ сэн түсэбөөр хараалагдаhанhаа 48 мүнгөөр хямдараhан байха юм. Бригадын хүдэлмэришэдэй жэл соо хэhэн хүдэлмэриие сэгнэжэ, жэлэй дүн гаргаад байхада, тэдэнэр 8090 түхэриг мүнгэ нэмэжэ абаха болобо.

Хамтын подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэдэг коллективүүдэй дүршэл шадабари улам дээшэлжэ, урда түйлаhанаа батадхажа, арьбадхажа байна. Энэ ушарта хүн бүхэнэй хамтынгаа хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандадаг байха, адли тэгшэ хүдэлмэрилхэ эрмэлзэлтэй, журамтай ябаха мэдэрэл сэдьхэл бодолдо бүхөөр хадуугдана, үндэhэжэн бүридэнэ. Эрхим ажалай, жэнишэдгүй шанарай түлөө хүн бүхэндэ хүртэдэг hайн салин хүлhэн, нэмэлтэ түлбэришье баhал урмашуулхы, сэдьхэлээ ханги ябаха үүргэ дүүргэнэ гээшэ.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын тракторно-таряан ажалай бригадын коллектив хамтын подрядай гуримаар 1982 оноhоо хүдэлжэ эхилээ hэн. Ажалай шэнэ эмхидхэл нэбтэрүүлхэ гээшэ, бэлэн хэрэг бэшэ. Ойлгогдоогүй, харгыгаа олоогүй юумэнүүд ушараад лэ байха. Теэд энэ бригадынхид бэрхэшээлhээ тунхарияагүй, эб эетэй, бэеэ дааhан коллектив боложо шадаhанаа бодото ажалаараа мэдүүлээ. Аяар гурба мянга гаран гектарта ороохото ургамалнуудые таридаг, ургуулдаг хадаа, нилээд ехэ коллектив гээшэ ааб даа. Даалгагдаhан таряалан дээрэhээ энэ жэлдэ 44,6 мянган центнер ургаса абаха уялгатай hэн. Харин дүн гаргахада, 64 мянган центнер болоод байба. Иимэ ехэ ороо-hон хуряагдаа бшуу. Хоёр түсэб шахуу. Гектар бүриин ургаса 21,3 центнертэ хүрэбэ. Харин түрүү, эршэмтэй технологёор таригдаhан 502 гектар газарай тус бүриhөөнь 31 центнер ороохон абтаа.

Энэ жэлэй хабарай сагай ударил hайн байгаа hэн гэжэ хэлэхээр бэшэ. Таряанай түлэг ургажа, сэсэглэхэ, удаань эдеэшэхэ үеэр али зэргын даамай халуун үдэрнүүд hубарилдаа гээшэ hэм? Эндэ одоол ажалай эрхим эмхидхэл, түрүү технологи, нютагай сагай ударилда таарама шэлэмэл сортын үрэhэн илажа гараа бшуу. Баян ургаса абажа шадаhанайл ашаар «Заветы Ильича» совхозой В. Г. Кокоринной даадаг тракторно-таряан ажалай бригадын механизаторнууд гектар бүриин ургасые 3,6 центнерээр дээшэлүүлhэн, центнер ороохон бүхэнэй өөрынь үнэ сэнгые 3 түхэриг 71 мүнгөөр хямдаруулhан байна.

Үсөөхэн эдэ жэшээнүүд, хэдэн тоо баримтанууд ажахын тоосооной, хамтын гү, али бригадна подрядай, үшөө тиихэдэ түрүү технологиин ямар зэргын аша үрэтэй байhаниие, байхые гэршэлнэ. Зүгөөр эдэ жэшээнүүд хамтын подрядай газаа тальень лэ харуулна. Эндэ ямар нэгэн гүнзэгы шэнжэлэл хэхэ зорилго табигдаагүй. Тэрэ мүртөө гансал таряан ажалhаа, тэжээл бэлэдхэлгэhээ жэшээнүүд дурдагдаа. Харин мал ажал дээрэ, хартаабха, овоц ургуулга дээрэ, хүдөөгэй барилга дээрэ подряд нэбтэрүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. hайн жэшээнүүд, дүй дүршэлшье яhала бии байха. Гэхэ зуура хүдөө ажахы эрхилэлгын, ажал эмхидхэлгын иимэ hайн дүй дүршэл, онол арга үшөө халирхайгаар, үндэhэндэнь хүрэмэ бэшээр согологдино, харуулагдана гэжэ тэмдэглэмээр. Энэ ушарта ажахынуудай мэргэжэлтэд болон эрдэмтэд ехэ юумэ хэжэ, бүтээжэ шадаха, энэ шухала хүдэлмэриие эмхидхэн ябуулха хэрэгые үргэн, дардам харгыда гаргалсахаар гэжэ hанагдана.

Ажахын тоосооной, подрядай ашаг үрые бодотоор хаража байгаашье hаа, зарим тээгүүр энэ шухала хэрэгтэ ёhын тэдьхэ хандаха ушарнууд тохёолдоно гэжэ тээсгэн Ивалгын районда болоhон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаан дээрэ ажаглалтанууд хэгдэжэ байгаа hэн. Имэрхүү байдал бусадшье районуудта ушардаг даа. Тус асуудалаар хөөрэлдөөн яhала болодог, заабаришье үгтэдэг, эрилтэшье табигдадаг. Теэд бүтээсэнь ажаглаха янзада ахирхан гэжэ хэлээ хада ехэ буруушье юумэниинь үгы хаш.

Г. ЦЫРЕТОРОВ.

МАЛ АЖАЛ— онсо тухала hалбари

ГУРБАН МЯНГАТАНАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Захаминай районой ажахынуудай hү hаалиин фермэнүүдэй коллективүүд арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ hү үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха даабаринуудаа үлүүлэн бэелүүлхэ гэhэн социалис уялганудые баталаа hэн. hү hаалиин фермэнүүдэй малшад оролдосо ехэтэйгээр ажаллажа, хараалhанаа нэрэтэй түрэтэйгөөр ноябриин 18-да бэелүүлбэ. Байгша ондо районой ажахынууд 44000 центнер hү худалдаха түсэбтэй байhан юм. Эгээ түрүүлэн Енгорбойн совхозойхид гүрэндэ hү худалдаха даабаряа сентябриин 20-до дүүргэhэн алдартай.

Тус ажахын hү hаалиин фермэ Баарай нютагта оршодог. hүүлэй хорёод жэлэй туршада эбтэй эетэй эндэхи коллективые Б. А. Лыгденов толгойлно. Мүнөө 13 hаалишанай найманиинь энэ жэлэйнгээ хубиин уялгануудые бэелүүлээ. Дүй дүршэлөөр баян А. Жамсаева, Г. Доржиева, Г. Аюшеев, М. Будаева, А. Цыбиков гэгшэд даалгагдаhан бүлэг үнеэн бүриhөө 2000 гаран килограмм hү абанхай.

Фермын малшад 1986 оной дүрбэдэхи кварталда hаамхай үнеэн бүриhөө 300 килограмм сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ гэhэн түсэбтэй. Тиигэжэ Баарайн фермын hаалишад коллективээрээ байгша ондо үнеэн бүриhөө 2000 килограмм hү hааха гэhэн зорилгоёо район дотороо эгээл түрүүн бэелүүлхэнь гээшэ.

Михайловкын совхозой hаалишад октябрь hарын эхеэр hү гүрэндэ тушаалгые дүүргэhэн тухайгаа тоосоо hэн. Мүнөө түсэбhөө гадуур 350 центнер сагаан эдеэн гүрэндэ худалдагдаад байна. Тиихэдэ Санагын совхозойхид — 150 центнер, Енгорбойн — 320, Цахирай — 140, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозойхид — 108 центнер hү хараалагдаhанhаа гадуур тушааба.

Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, район дотор hаамхай үнеэн бүриhөө 2000 килограмм hү абагшадай тоо хоёр дахин олошороо. Михайловкын совхозой түбэй фермын hаалишад Александр Доржиев, Анна Гармаева, Харацайн совхозой суута hаалишан, республикын 3 мянгатанай клубай гэшүүн Гарма Батуева гэгшэд үнгэрhэн 10 hара соо даалгагдаhан үнеэн бүриhөө 2500 гаран килограмм hү hааhан байна.

Тиихэдэ бултанда ажалай үндэр жэшээ харуулжа байдаг Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хүдөө ажахын цех гэжэ нэрлэгдэдэг «Закаменский» совхозойхид hайнаар ажаллана. Мария Ивановна Миллерэй хүтэлбэрилдэг hүнэй фермын hаалишад үнеэн бүриhөө 2700 килограмм hү абаа. Түрүүшүүлэй хуб[...] гүүд холо дээгүүр. [...] АССР-эй габьяата [...] Екатерина Максимо[...] бүриhөө дунда зэрг[...] килограмм сагаан эде[...] бэрилбэ. Үшөө зург[...] лишан 3 мянгатанай [...] орохо дүтэлөө. Тэдэн[...] да түрүү hаалишад [...] жонова, В. Миллер, Н. [...] това, К. Попова, С. [...] ва, Д. Шагдуров гэгшэд [...] лэхээр.

Үбэлэй hаранууд[...] үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ [...] ха зорилготойгоор [...] лика дотороо үүсхэл [...] Бэшүүрэй районой [...] совхозой, Сэлэнгын [...] Карл Марксын нэрэмжэ[...] хозой hаалишадай [...] хааминай районой [...] дай hү hаалиин ферм[...] коллективүүд hайшаа[...] жээ. Байгша оной [...] районой hаалишад [...] түсэбhөө гадуур [...] центнер hү худалдаха [...] зорилготойгоор [...] эршэ шангадхан ажал[...]

Ш. [...]

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: [...] менский» совхозой [...] КПСС-эй гэшүүн С. [...] жиева. 2. Енгорбойн [...] залуу hаалишан, [...] нютагай Соведэй депу[...] Гармаева.

Автор[...]

«ӨӨРӨӨ ЖЭШЭЭ ХАРУУЛХА»

МҮРЫСӨӨНэй ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Селонгинскын машина бүтээлгын заводой коллектив товарна продукци үйлэдбэрилэн гаргаха арбан hарынгаа түсэб 110,6, продукци худалдаха түсэбөө 110,8, ажалай бүтээсын талаар түсэбөө 111,8 дүүргэhэн байна. Мүнөө жэл завод малай фермэнүүдтэ кукуруза болон түмhэтэ ургамалнуудые жэжэдхэдэг ИРМ-50 түхэлэй машинануудай детальнуудые бүтээнэ. Эдэ детальнуудынь «Бурятферммаш» нэгэдэлдэ эльгээгдэдэг юм.

В. Д. Балдаковой комплексно бригада социалис мүрысөөндэ түрүүлэн гарана. Октябрь hарын дүнгүүдээр тус бригада ажалай эгээл үндэр бүтээсэ түйлаа гэхэ гү, али түсэбөө 249 процентээр дүүргээ.

В. Д. Балдаков заводой байгуулагдаhан үеhөө хүдэлнэ. Заводые барилгада хабаадаhан, түрүүшын продукци гаргалсаhан энэ хүн hүүлэй табан жэлэй туршада бригадые хүтэлбэрилнэ. Бригадын гэшүүд бэе бэеэ гүйсэд hэлгэн хүдэлхэ аргатай. Ушарынь хадаа олонхи хүдэлмэришэд хоёр-гурбан мэргэжэл шудаланхай бшуу.

—Ажалай бүтээсын, журамай түлөө тэмсэлые юунhээ эхилхэ ёhотойб? —гэжэ бригадирhаа асуубабди.

—Өөрөөл hайнаар ажаллаха хэрэгтэй,—гэжэ Виктор Демидович харюусана.

Тон зүб үгэнүүд. Хүтэлбэрилэгшын өөрын дүршэл, жэшээ үнэтэй, ехэ нүлөөтэй. Виктор Демидович хүнтэй хүдэлжэ шададаг, асуудалнуудые заатагүй зүбөөр шиидхэхые оролдодог юм. Ушар иимэhээ эбтэй эетэй коллектив тогтонижуулагдаа.

Бригадын 20 электро-гагнууршан болон слесарьнууд сооhоо Сергей Обухов эрхим гэжэ нэрлэгдэбэ. Армиин албанай удаа саг дары эндэ ерэhэн, журам hайнтай энэ хүбүүн халаан бүриингөө даабариие 130—140 процент дүүргэдэг юм. Комсомолой заводской комитедэй гэшүүн мүн. hая КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаhан электро-гагнууршан А. Н. Климов, мүн А. А. Баженов гэгшэд тухай hайн hайхан үгэнүүдые дууламаар. В. Д. Балдаковай бригадынхид жэлэйнгээ түсэб хахад hараар урид дүүргэхэ зорилготой.

М. СУТУРИН,
Авторай фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Д. Балдаков.

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОТ»

КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таhагай «Агитаторай блокнот» журналай 21-дэхи номер хэблэлhээ гараба.

«Эдэбхи ехэтэй байха» гэhэн редакционно статья бүхы орон соомнай дэлгэржэ байгаа хубилган шэнэдхэлгын хүдэлмэри тухай хөөрэнэ. «Хубилган шэнэдхэлгэhээ хажуу тээ нэгэшье хүн үлэхэ ёhогүй. Харин эдэбхи үүсхэл бадаруулхын, ажалдаа эзэн ёhоор хандахын тула ажалшан бүхэн предприятиингаа, барилгынгаа, колхозойнгоо хэрэгтэ сэхэ хабаатай байhанаа мэдэрхэ зэргэтэй»,—гэжэ эндэ хэлэгдэнэ.

Номерой эхиндэ ниитын малай үбэлжэлгэдэ зорюулагдаhан материалнууд табигдаа. «Түйлаhанаа батадхаха, амжалтаяа үсхэхэ» гэhэн гаршагтай корреспонденци соогоо журналист Н. Шагдарова район соогоо үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхын түлөө үүсхэл гаргаhан Яруунын совхозой малшадай ажал хэрэгүүд тухай бэшэнэ. Үйлэдбэри hайжаруулхын хажуугаар ажахын дирекци, партийна организаци хүнэй үүргые дээшэлүүлхэ талаар оролдолго гаргана. Хүн зондо мэдээсэл хүргэхын, олониитын hанамжануудые шэнжэлхын тула арбан хоногтоо нэгэ удаа үнгэргэгдэдэг Парткомой үдэрнүүд үгэ туhатай байна,—гэжэ автор тэмдэглээ.

Зүүн-Сибириин соёлой институдай багша Е. Санжиева «Сагай эрилтын ёhоор» гэhэн статья соогоо урдань боhоhон соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй дүрбэн съездын түүхые нэрлэгэн дурадхана.

«Амжалтын түлхюур» гэжэ В. Ширдармаевай корреспонденци Мухар-Шэбэрэй районой таряалан дээрэ эршэмтэй технологиин нэбтэрүүлэгдэжэ байhан тухай мэдээсээ.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай түрүү нэхэгшэ Вера Демидовна Яковлева тухай журналист И. Глотова «Табан жэлэй геройнууд» гэhэн ниитэ гаршаг доро гараhан «Манай шэлэhэн харгы замууд» гэhэн зураглал соогоо хөөрэнэ.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Эдэ үдэрнүүдтэ манай районой hаалишад hү гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ даабариие болзорhоонь урид дүүргэhэнээ элидхэбэ. Колхоз, совхозууднай hүүлэй мэдээгээр тоhоной заводто 76 мянган центнер hү худалдажа, даабарияа 100 процент бэелүүлээ.

Район дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ «Пригородный» совхозой малшад түрүүлжэ ябана. Эдэнэр район соогоо түрүүлжэ, hү тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн габьяатай, Оронгын, «Сэлэнгэ», Халюутын, Заветы Ильича совхозууд, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы түсэбэй дүүргэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулhан байха юм.

Мүнөө ажахынуудай hүнэй фермэнүүдэй, комплекснуудай коллективүүд 1987 оной тоосоогоор ажаллажа ябана. Эдэнэр энэ жэлэй малай үбэлжэлтые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, үбэлэй hарануудта сагаан эдеэ үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

А. ШИРЕТОРОВ,
КПСС-эй Ивалгын райкомой хүдөө ажахын таhагай инструктор.

Совет орон[...] дото[...]

АЖАХЫН ТООСООНОЙ ГУРИМААР

КЫЗЫЛ. (Тувагай АССР). Заhабарилагшадай болон ашаглагшадай бригадануудай ажахын тоосоогоор хүдэлдэг болоhоной ашаар нютагай ТЭЦ-эй коллектив гушан шахуу градус хүйтэндэшье таhалдалгүйгөөр хүдэлхэ, ороной элшэ хүсэнэй нэгэдхэгдэмэл системэhээ элшэ хүсэ багаар хэрэглэхэ аргатай болоо. Автономито республикын ниислэлэй энергетигүүд электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ даабариие болзорhоонь урид дүүргэбэ.

Түхеэрэлгэнүүдые заhабаридаг слесарьнуудэй болон хабсаргагшадай бригаданууд ТЭЦ-эй хангалгын хүдэлмэрилэгшэдтэй хэлсээнүүдые баталhан юм. Түхеэрэлгэнүүдые эрхим шанартайгаар заhабарилха, тэдээндэ гамтай наринаар хандаха гээд хараалагдаа hэн. Хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулгын гурим шэнээр хаража үзэгдөө. Мүнөө тэдэнэр хэгдэhэн заhабариин тоогой түлөө бэшэ, харин шанарай түлөө гол тарифhаа гадуур нэмэлтэ түлбэри абадаг болонхой. Заhабарилгын hүүлээр түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлхэ шэнэ нормативууд тогтоогдонхой. Хэрбээ ашаглагшадай зэмээр эбдэрэ hаань, ажахын тоосооной бригаданууд энээнэй түлөө материалька харюусалгада орохо.

ТЭЦ-эй бүхы албануудта гүйсэдхэлгын ба ажалай журам дээшэлээ. Энергетик бүхэнэй ажалай бүтээсэ 3 процентээр ехэ болоо. Жэлэй эхинhээ хойшо 4 мянган тонно шахуу условно түлишэ алмагдаа.

ТҮРЭЛ БА ОНДО ОНДОО ХЭЛЭНҮҮД ДЭЭРЭ

МАГАДАН. Түрэл хизаарайнгаа хүнүүдтэ, тэдэнэрэй ажал хэрэгүүдтэ эскимос шүлэгшэн Зоя Ненлюмкина шэнэ номоо зорюулна. Энэнь болбол Магаданай номой хэблэлээр барлагдан гараhан шүлэгшын хоёрдохи суглуулбаринь болоно. Харин «Науканай шубууд» гэжэ түрүүшынь ном эскимос ба ород хэлэнүүд дээрэ гараhан юм. «Манай литературада ёhотой шүлэгшэн ерээ гэжэ ойлгосотой болобо»,—гээд тус номые уншаад, чукча уран зохёолшо Юрий Рытхэу хэлээ гэхэ.

З. Ненлюмкина оройдоол 1500 хүнтэй үндэhэтэниие түлөөлдэг. Холын Хойто зүгэй хэдэн арбаад бусад бага яhатандал адли, Агууехэ Октябриин урда тэ эскимосууд «Үзэглэл» гэжэ үгэ мэдэдэггүй байhан. Харин мүнөө гансал Пушкин, Лермонтов, Толстой, Шолохов, ородой болон совет литературын бусад классигуудай зохёолнуудые бэшэ, мүн өөhэдынгөө прозаигууд болон шүлэгшэдэй номуудые түрэл хэлэн дээрээ уншана.

Тэдэнэрэй шүлэгүүд[...] болон гадаадын [...] арадуудай олохон [...] оршуулагдажа, толи[...] Жэшээлбэл, Данида [...] люмкинагай зохёол[...] ска хэлэн дээрэ хэбл[...]

Чукчануудай түрүү[...] тосса А. Кымытвали[...] мос түрүүшын поэт [...] гой шүлэгүүдэй суглу[...] нууд, Ю. Рытхэугэй ном[...] коткын автономито [...] библиотекэнүүдэй тагу[...] хэбтэжэ байдаггүй, [...] дашарамдуулан, [...] Рытхэугэй зохёолнууд[...] орон дотор, мүн хи[...] на 6 миллионhоо дэ[...] гээр, 40 гаран хэлэнүү[...] барлагдан гаранхай.

ХЭЛЭhЭН ҮГЭДЭ[...] ХҮРЭНЭ

МЕЖДУРЕЧЕНСК ([...] скэ область). Жэлэй [...] хойшо 1 миллион 300 [...] тонно нүүрhэ малта[...] падская» шахтаhаа [...] вой даадаг бригада [...] социалис уялгануудае [...] зорhоонь хоёр hара [...] дүүргэбэ.

Горнягууд шэнэ [...] най хүдэлжэ байнхай. [...] түлишэ олзоборилго [...] шолдог гуримтай. Хар[...]

ХОЛЫН ХОЙТО ЗҮГ: АШАГЛАЛГЫН СОЦИАЛЬНА ТАЛАНУУД

Манай ороной 11 миллионhоо үлүүтэй километр газар дайдые Холын Хойто зүгэй районууд эзэлдэг. Байгаалиин элдэб баялигууд: нефть болон газ, үнгэтэ, хоморой металл тэндэ оршодог. Ой модон, биологическа бусад түүхэй эд тэндэ бага бэшэ. Гэбэшье хойто районуудай баялигуудые хэрэглэлгэ хэдэ хэдэн орёо асуудалнуудые шиидхэлгэтэй холбоотой юм. Социальна асуудал гол асуудалнуудай нэгэниинь болоно.

Оронойнмай хойто районуудта 10 миллион шахуу хүн ажаhуудаг. Шэрүүн хүйтэн ударилтай энэ хизаар руу шэнэ хүнүүдые ерүүлхын, хүн зониие олон болгохын ба hуурижуулхын тулада ажалай болон амаралтын эрхэ байдал тухай, Холын Хойто зүгэй хүн зоной ажабайдалай хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай ехэ анхарал оролдолго гаргаха хэрэгтэй юм.

Энэ табан жэлдэ РСФСР-эй хойто районуудта дүн хамта 70 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, ниитын байшангууд баригдаха болоно. Тиихэдээ барилгын хүдэлмэриин 60 процентнь шэнэ, түрүү, нютагай эрхэ байдалда эгээл таарау проектээр бэелүүлэгдэхээр хараалагданхай.

Хойто зүгые хүн зонтой болгохо талаар гурбан шатын гурим хэрэглэгдэдэг. Жэшээнь, Мурманск, Норильск, Магадан мэтын хүгжэнги промышленностьтай томо городууд үндэhэ hууринь боложо үгэдэг. «Базова» гэжэ нэрлэжэ болохо городууд, hуурин тосхонууд удаадахи шатань болоно. Ашагта малтамал олзоборилгын газарнуудтахи вахтова hуурин тосхонууд гурбадахи шатань болодог. Эдэ hуурин тосхонуудта хүн зон саг үргэлжэ ажаhуудаггүй. Тиимэhээ hургуулинууд, хүүгэдэй саадууд тэндэ баригдадаггүй. Элшэ хүсэнэй амяраа системээр, хамhабариин байрануудаар, клубаар, спортивна барилгануудаар хангагданхай байрын комплекснууд иимэ hуурин тосхонуудта зорюулагдан блогуудаар баригдадаг болоо. Тиигэжэ вахтада байха үедөө хүдэлмэришэд сүлөөтэй сагаа зохидоор үнгэргэхэ аргатай болохо байна.

«Базова» hуурин тосхонуудта блогоор бариха гурим баhал хэрэглэжэ болохо. Тиихэдэ социальна барилга хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдаха ёhотой. Регионой хэрэглэмжэнүүдые хангадаг заhабаригын, элшэ хүсэнэй, болбосоруулгын предприятинуудта хүн зоной ехэхэн хубинь хүдэлдэг.

Хойто районуудые ашаглан хэрэглэдэг хүнүүдэй дунда залуушуул — гол түлэб эрэшүүл олон юм. Жэшээнь, Байгал-Амарай түмэр замай оршондохи, мүн Баруун Сибириин зарим районуудта хүн зонойнь 70 процент залуушуул болодог.

Залуушуулай олон, салин хүлhэнэй ехээр түлэгдэдэг байхада (СССР-эй түбэй районуудта түлэгдэдэгhөө дунда зэргэнь 2 дахин шахуу ехэ) ажабайдалай хэмжээндэ ехэ эрилтэнүүд табигдадаг байна. Гэр байрын эрхэ байдалые hайжаруулжа, эд бараа элбэг ехээр худалдажа, хангалгые hайжаруулжа, хүнүүдэй hуудал байдалые бүлюу түргэноор hайжаруулха зорилго табигданхай. Мүнгэ суглуулаад, харин hүүлдэнь түбэй ба урда районуудта бусаха зорилготойгоор хойто районуудта олохон хүнүүдэй ерэдэг ушар баримтануудые үсөөрүүлхэ зорилго табигданхай. Эндэ эд бараанай эрьесын саг үргэлжэ дээшэлжэ, хүн зониие хангалгын хэмжээнэй ехэ боложе байлга энээгээр тайлбарилагдана. hүүлэй үедэ телевизорнууд, радиоаппаратура, мебель, хүнгэн автомобиль илангаяа ехээр худалдагдаа. Хойто районуудта розничо эд бараанай эрьесэ РСФСР доторхи дундуур хэмжээнhээ 1,5 дахин ехэ юм. hүүлэй 16 жэлдэ ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн 4,5 дахин дээшэлhэн байна. Холын hуурин тосхонуудта, тэрэ тоодо оро үсхэбэрилдэг, ан агнадаг ууган хүн зониие хангалгын түхэл маягууд саг үргэлжэ наринжуулан hайжаруулагдана.

Нютагай эдеэ хоолой бааза бата найдамтайгаар хүгжөөгдэнэ. Хойто зүгтэ предприяти бүхэн шахуу өөрын теплицын ажахытай юм. Тиигэжэ бүхы жэлэй туршада шэнэ овощоор хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые хангаха арга олгодог. Жэшээнь, Мурманскын СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ теплицын комбинат орон доторoo үргэноор мэдээжэ. Тэндэхи овощ ургуулагшад теплицэдэ мангир, петрушка, укроп, салат, үгэрсэ, помидор, огородой бусад продукци тарижа ургуулдаг юм.

Хубиин хамhабариин ажахынууд ехээр хүгжөөгдэнэ. Арбадахи түсэбтэ табан жэлдэ хойто зүгэйхидэй хубиин ажахынуудта 28 мянган тонно хартаабха, 500 шахуу тонно овощ, 18,5 мянган тонно мяха, 5 миллионhоо дээшэ үндэгэн абтаhан байгаа гээд тооложо гаргагданхай.

Шэмэрүүн хүйтэн ударилтай хойто зүгэй эрхэ байдалда элүүрые хамгаалгада ехэ мүнгэ зөөри hомолхо хэрэгтэй болодог. Жэшээнь, руднигуудта болон нүүрhэнэй уурхайнуудта тооhо татажа суглуулха ашаг үрэтэй шэнэ түхеэрэлгэнүүд хэрэглэгдэдэг болож, горнягуудай ажалай санитарно-ариг сэбэрэй эрхэ байдал эрид hайжараа юм. Норильскын ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадта «Элүүр энхын табан жэл» гэhэн программа хэдэн жэл соо бэелүүлэгдэжэ байнхай. Санаторинууд болон спортивна залнуудые бариха, транспорт ба худалдаа наймаанай хангалгые хүгжөөхэ, эдеэ хоолой рационие hайжаруулха ба амаралтын газарнуудые үргэдхэхэ зорилго табигданхай.

Үбшэн hэргылхын тулада хүнүүдэй элүүр энхын хойноhоо хинаха диспансерно арга хаа хаанагүй хэрэглэгдэнэ. Бэеынгээ байдалhаа дулдыдангүй, хүн бүхэн жэлдээ нэгэ дахин медицинын бүхы мэргэжэлтэдтэ бэеэ шалгуулдаг юм.

Хойто зүгэй хүн зоной дунда профилакторинууд ехэ hайшаагдадаг. Хүдэлмэриин үдэрэй hүүлээр тэндэ эдеэлээд, врачай томилhон эмнэлгэ хүүлэжэ амараад, үглөөдэрынь үглөөнэй хоол бараад, ажалдаа гаража болохо юм. Профилакторинуудта 24 үдэр байжа, бэеэ аргалуулдаг. Тамаралгын бассейнүүдтэй, спортивна залнуудтай элүүржүүлгын комплекснууд томо предприятинуудта үдэшэ орой болотор хүдэлдэг.

Хойто зүгтэ хүдэлхысень хүнүүдые ерүүлхын тула залуу гэр бүлэнэртэ, үхибүүдтэ таарау зохид эрхэ байдал байгуулгада мүнгэ зөөри гамнахагүй гээшэ шухала. hургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаан, hургуули бүхэндэ, РСФСР доторхи дундуур хэмжээнтэй сасуулхада, 10—15 дахин ехэ мүнгэ зөөри гүрэн түрэмнай hомолдог юм. Полярна hүниин үедэ хойто зүгэй городуудай хүүгэдэй бүхы саад болон яслинуудта, hургуулинуудта, техническэ мэргэжэлэй училищинуудта багашуул болон эдиршүүл ультрафиолетовэ элшээр бэеэ заатагүй шаруулдаг. Зунайнгаа амаралтын үедэ булта шахуу hурагшад амаралтын байшангуудта, санаторинууд болон пионерскэ лагерьнуудта амархаа ошодог.

Социальна барилгада зорюулагдадаг гаргаша хойто районуудые ашаглан хэрэглэлгые нилээд үнэтэй болгоно гээшэ ааб даа. Гэбэшье холын хойто зүгэй газар дайда байгаалиин нөөсэнүүдээр ехэ баян. Тиимэhээ хэгдэhэн гаргашын харюулагдажа, ерээдүйдэ олзо оруулхань сохом.

Владимир ПАВЛЕНКО,
экономическа эрдэмэй кандидат.
(АПН).

С. ГОРБАЧЕВОЙ, Р. ГАНДИИН ХЭhЭН ХАМТЫН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

болон энэдхэг арадууд хүнэй ядарал зоболонгые гүнзэгыгөөр ойлгодог, үнэн зүб байдалые хүсэдэг, эб найрамдал ба эрхэ сүлөө тэгшэ тэгүүлдэг байжа болоо.

Эндэ хэгдэhэн хөөрэлдөөнүүдэй удхада бусаха зуураа, уулзалга бүхэндэ уласхоорондын байдалай түйлай шухала асуудалнууд гол анхаралда байгаа гээд хэлэхэ хүсэлтэйб. Дэлхэйе ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдhээ сүлөөлхэ, шахардуу байдал hуларуулха, түүн дэлхэйн түгшүүрилтэй шанга газарнуудые hуларуулха гээшэ гол зорилго болоно гэжэ Советскэ Союз Инди хоёр тоолоно гээд господин Ганди бидэ хоёр нэгэн hаналтай байгаабди. Манай хөөрэлдөөнүүдэй үедэ эдэ бүгэдэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа.

Хёмороо зуришэлдөөнэй болон дайсан харша ябуулгын замаар, хүсэ хэрэглэжэ, энээниие түйлажа болохогүй гэжэ бидэ тоолонобди. Хүсэ хэрэглэлгын хараа бодол болбол бусадые мэдэлдээ оруулха, хэн нэгэнэй аша туhые хаhаха, таарамжагүй оронуудые дараха зорилготой гээд би хэлээ hэм.

Имэ хараа бодол бүтэшэгүй, энэмнай атаархахаар бэшэ, гутамшаг ябадал гэжэ бидэ этигэнэбди.

Политическэ шэнэ бодомжо батадхажа, ядерно-замбуулинай бодото байдалые ойлгожо, бүхы оронуудай бэе бэеhээ дулдыдадаг байhые мэдэржэ, амгалан тайбан байдал байгуулгада, найдамтай аюулгүй байдал хангалгада бүхы оронууд, бүхы арадууд, бүхы гүрэнүүд хабаадаха зэргэтэй гэжэ ойлгожо, ерээдүйн тээшэ зам хараалха ёhотой.

Албанай хэрэгээр ерэхымни урда үшөө Москвада, мүн эндэ, Делидэ, Индиин эмхи зургаануудhаа, эрхэтэдhээ хэдэн зуугаад телеграмма, бэшэг абааб гээд үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэхэ байнаб. Советскэ Союзда, манай арадта халуун дуранай мэдэрэлээр тэдэнь нэбтэрэнхэй. Индиин олохон нютагуудта ошохые уряалhан уряал олон байгаа. Халуун үгэнүүдэйнь, hайн hайхан хүсэлэнгүүдэйнь, манай орондо hайнаар хандадаг байhанайнь түлөө энэдхэг эрхэтэдтэ, олониитын эмхинүүдтэ, хэблэлэй зургаануудта үнэн зүрхэнhөө баяр баясхалан хүргэнэб.

Энэдхэг залуушуулда, студентнэртэ, hурагшадта амаршалгын болон баярай онсо үгэнүүдые дамжуулха хүсэлтэйб. Автомобиляар ябажа байгаад, энэ удаа тэдэниие хараhамни халагламаар. Эдэ үдэрнүүдтэ манай делегацида, совет арад зондо үзүүлhэн хандалгыень би сэгнэнэб.

Удаань М. С. Горбачев Р. Ганди хоёр асуудалнуудта харюусаба.

М. С. Горбачевто асуудал: Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тусхай орон нютагуудта хабаатай асуудалнууд харагдаа гээд Та мэдүүлбэт. Холбоото Штадуудай Пакистаниие зэбсэгжүүлжэ байhан тушаа юун гэжэ бодонобта?

Харюу: Советскэ Союз, Инди, Пакистан — бидэ булта хүршэнэр гээшэбди. Хүршэнэр хэзээдэшье эбтэй ажаhууха, нэгэ нэгэндээ туhалха, үгээ ойлголсолгын үндэhөөр харилсаануудаа байгуулха ёhотой гэжэ би hананаб. Бидэ пакистан арадтай hайн харилсаатай байхые хүсэнэбди. Тиин имэ харилсаануудта хүргэхэ арга замуудые бэдэржэ олохо хэрэгтэй. Ондоо замууд hанаанда ороогүй хойшолонгуудта хүргэжэ болохо, энээн тухай бидэ булта hанаха ёhотойбди. Пакистанай правительствада энэ гүйсэд хабаатай гэжэ hананаб.

Р. Гандида асуудал: Парламентда үгэ хэлэхэдээ, замбуулиниие амгалан зорилгоор хэрэглэхэ талаар СССР-эй болон Индиин хоорондо харилсаа холбоо үргэдхэхэ, космонавтнуудые бэлдэхэ уласхоорондын түб байгуулха тухай бодол хэлэгдэhэн байгаа. Имэрхүү бодол бэелүүлэгдэхээр гү? Та юу гэжэ hананабта?

Харюу: Энэмнай hайн hайхан бодол гэжэ hананаб. Тэрэниие хайшан гэжэ бэелүүлжэ болохоб гэжэ үшөө дахин наринаар бодожо үзэхэ зэргэтэйбди. Тэрэ бэелүүлэгдэмээр гэжэ би hананаб.

М. С. Горбачевто асуудал: Хитадтай харилсаануудые hайжаруулхые хүсэнэбди гээд Владивостогто хэлэhэн байгаат. Бидэ таанадта энэ талаар амжалта түйлахыетнай хүсэнэбди. Манай ороной арадуудые hонирхуулдаг асуудал танда табиха хүсэлтэйб. Хитадтай харилсаануудай гуримшуулагдахада, хилын асуудалаар урданай арсалдаануудые хараада абаа hаа, сэрэгэй ба бусад талаар манай орониие хашаха хабшаха аюул байха гү? hүүлэй үедэ Хитадай зүгhөө абтаhан зарим алхамууд тухай та мэдэнэт. Тэдэнь урданайнь хараа бодолhоо хадуурhан ябадал болоно. Имэ юумэнэй болохогүйн тула СССР-эй болон Индиин хоорондохи харилсаануудай нэгэн доро хүйтэрхэгүйн тула юу хэжэ болохоб?

Харюу: hүүлшын хүсэлэл тушаа би хэлэhэн байгааб. Хитадтай харилсаануудые hайжаруулхын тулада хэжэ байhан юумэнэй Индитэй манай бэелүүлдэг харилсаануудые hуларуулхагүй. Хэзээдэшье эдэ алхамууд тэрээндэ хохидол хэхэгүй. Индитэй харилсаа холбоогоо улам гүнзэгырүүлхэбди, энэ удаа албанай хэрэгээр ерэлгэмни энээнэй гэршэ болоно.

Танай хэлэhэн үгын нүгөөдэ хуби тушаа хэлэхэ болоо hаа (энээдэн), имэ — Азиин регионда бүхы оронуудай хоорондо харилсаануудай hайжараа гээшэ hаань, СССР-эй болон Хитадай хоорондохи харилсаанууд hайжарха. Тиимэ дээрэhээ дэлхэйн энэ хубидахи оршон байдал бүхы дээрээ hайжарха болоно. Харин оршон байдалай hайжаржа, харилсаа холбооной үргэдхэгдэхэдэ, үгээ ойлголсолго ехэ болохо, этигэл найдал бии болохо.

Р. Гандида асуудал: Эдэ үдэрнүүдтэ, мүнөөдэр шье пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, эрдэм-техникын дэбжэлтын шэнэ түйлалтануудые индиин-совет харилсаа холбооной ехэ ерээдүйтэй шэнэ зүйл гээд нэрлэhэн байнат. Замбуулинай түб тухай эндэ хэлэгдээ. Танай hанахада, имэ харилсаа холбоон ямар шэглэлээр ба ямар шэнэ түхэл маягтайгаар хүгжөөгдэхэ болоноб?

Харюу: Манай эрдэмтэд болон академик Марчук түрүүтэй совет делегаци эдэ асуудалнуудые бүри тодорхойгоор зүбшэн хэлсэхэ бээз гэжэ hананаб.

М. С. Горбачевто асуудал: Манай хойто хилэнүүдтэ Хитадай добтолон ороhон тушаа Та юун гэжэ бодонобта?

Харюу: Энээнэй урда хэлээшээрээ дүүргэжэ болохо байгааб. Үгээ ойлголсожо, политическэ гуримшуулгын үндэhэ hуури дээрэ хилын асуудалнуудые шиидхэхэ хүсэлэл хоёр талада бии гэжэ hананаб. Энэмнай тон зүб хандаса, өөрынгөө талаhаа бидэ энээниие дэмжэнэбди.

М. С. Горбачевто асуудал: Афганистанhаа тэрьедэн гараhан 5 миллион хүн Иранда, Пакистанда болон Индидэ бии гэжэ Та мэдэнэт. Эндэ, Делидэ, Делиин декларацида гар табяа гээшэт. Афганистанhаа совет сэрэгүүдэй гаргагдабал, афганецууд гэртээ бусаха аргатай болохо гээшэ гү?

Харюу: Индиин журналистнуудта үгтэhэн интервью соо энэ асуудал харагдаhан байгаа. Афганистан тушаа асуудалые политическэ ёhоор гуримшуулхын түлөө бидэ оролдонобди. Хэлсээнэй түргөөр түйлагдабал, Афганистандашье, мүн хүршэнэртэньшье hайн болохо. Тэрьедэн гарагшадай асуудалда энэ баhал хабаатай. Тэдэ совет сэрэгүүдые гаргалгатай энэ асуудалые холбохыетнай зүбшөөжэ шадахагүй байнаб. Политическэ ёhоор гуримшуулгын тала баримталнабди, энэ талаар эдэбхитэй хараа бодол бэелүүлхэбди, энэ асуудалда хабаатай бүхы талануудые хабаадалсахыень, харилсаа холбоо тогтоохыень уряалнабди. Энэ асуудалые ойрын ерээдүйдэ гуримшуулха арга боломжо бии гээд үшөө дахин дабтаха байнаб. Хэрэг байдалые нигэжэ сэгнэнэбди, имэ хараатайгаар ябуулга хэхэбди.

Р. Гандида асуудал: Индиин океан зэбсэгжүүлэгдэжэ байна гээшэ. Океанай эрьенүүд дээрэ ядерна гүрэнүүдэй үгы байhаниинь hайшаалтай. Бүхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдынь ондоо тээhээ асарагданхай. Индиин океаниие амгалан тайбан байдалай зоно болгохо талаар конференци мэнэ болохо зэргэтэй. Тэрэнэй шиидхэбэринүүд ямар байхаар бэ?

Харюу: Индиин океан амгалан тайбан байдалай зоно гээд соносхогдонхой гээшэ. Болохо зэргэтэй конференциин мүнөө дээрээ үнгэргэгдөөгүй байhаниинь халагламаар. Өөрынгөө аша туhые хараhан зарим ядерна гүрэнүүд hаад тодхор хэнэ гэжэ би тоолоноб. Индиин океан амгалан тайбан байдалай район болохо зэргэтэй. Ядерна гүрэнүүдэй хоорондохи тэмсэлэй газар болохо ёhогүй. Эрье шадарай болон багахан гүрэнүүдтэ ямар нэгэн, тэрэ тоодо сэрэгэй хашалта хабшалта байха зэргэгүй. Тиибэшье Индиин океан бүхы дэлхэйн хубинуудай нэгэниинь мүн. Бүхы түби дэлхэйн амгалан тайбан байдалай зоно болоод байхыень бидэ хараха хүсэлтэйбди.

М. С. Горбачевто асуудал: Хитадтай танай харилсаанууд тушаа асуудал табихамни. hүүлэй үедэ эдэ харилсаанууд hайжаржа эхилээ. Харин хэрбээ Хитадай зүгhөө Индидэ харша сэрэгэй хёмороо зуришэлдөөнэй болоо гээшэ hаань, хэнэй талада орохобта?

Харюу: Азин түбидэ, мүн эндэ оршодог агууехэ гүрэнүүдэй хоорондо, нэн түрүүн Хитадые, Индиие, Советскэ Союзые тэдэнэй тоодо оруулнаб, харилсаа холбооной hайжараа hаань, тад ондоо байдал тогтохо, танай уридшалан хэгдэhэн hанамжанууд хүсэлдэхэгүй. Би энээндэ этигэнэб. Тиимэhээ хэндэшье хэн нэгэнэй талые шэлэhэнэй хэрэггүй болохо. Ази түбидэ, тэрэ тоодо Хитад, Инди болон Советскэ Союз мэтын оронуудай хоорондохи байдал hайжарха гэжэ би hананаб.

М. С. Горбачевто асуудал: hаяхан США ОСВ-2 хэлсээнhээ арсаха тухай шиидхэбэри баталан абаад, далита ракетэнүүдээр хангагдаhан B-52 түхэлэй бомбардировщик үйлэдбэрилжэ эхилээ гээшэ. Советскэ Союз энээндэнь ямар харюу үгэхэб, буу зэбсэгүүдые хинаха талаар болохо байгаа хөөрэлдөөнүүдтэ энэнь ямар нүлөө үзүүлхэ гээшэб?

Харюу: Энээн тухай мэдээсэл би хэблэлhээ дуулаhан байнаб. Тиигээдшье Сагаан Байшангай мэдүүлгэтэй үшөө танилсаадүйб. Хэрбээ имэ шиидхэбэри абтаа hаа, Рейкьявикта болоhон хөөрэлдөөнүүдтэ, үнгэрхэдөө буу зэбсэг хуряалгын хэрэгтэ үнэн байhан тухайгаа американ талын Рейкьявигай hүүлдэшье хэдэг байhан мэдүүлгэнүүдтэ тон харша байна гээшэ. Хажуугаарнь ракетэдэ эсэргүү обороно тухай документhээ гадна ОСВ-2 гэжэ үгаа шухала документ огто тоогоогүй байhаниинь тодорон харагдана. Имэрхүү шиидхэбэри абтаhан байгаа hаа, энэ тон ехэ алдуу болохо гээд бидэнэр тоолонобди. Буу зэбсэг хуряалга хангаха талаар бэдэрэлгэнүүдые хэхэдэ, арга замуудые олоходо бэрхэшээл түбэгүүдые татаха болоно.

Энээнэй хажуугаар нэгэ имэ бодол танда дуулгаха hанаатайб. Буу зэбсэг хуряалгын, ядерна буу зэбсэг усадхалгын шухала хэрэгтэй байhаниие ойлгоhон зоной эдэбхи үүсхэлые тус шиидхэбэри улам эршэдхэхэ, бадарааха ёhотой гэжэ hанагдана. Эдэ бүгэдэ бидэнэрэй зүб байhаниие гэршэлэн харуулна. Дэлхэйн бүхы арадуудта хандажа, хожом болошоогүйдэнь хамтадаа тэмсээ, али болохо хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлэе гэжэ уряалдаг байhамнай тон зүб байба ха юм.

М. С. Горбачевто асуудал: Афганистанай асуудал шиидхэхын тулада юу хэхэ хэрэгтэйб? Шэнэ юумэ үүсхэдэг, тон зүрхэтэй хүн байhан тухайтнай үсэгэлдэр Премьер-Министр хэлэнэ hэн. Ямаршье бүлэглэлдэ ороогүй багахан бүлэгэи Афганистандахи байдал зүндэнь оруулха байhандань этигэнэ гүт?

Харюу: Афганистандахи байдалые политическэ аргануудаар зүндэнь оруулхада туhалмаар бүхы hэдэлгэнүүдтэ анхарал хандуулмаар. Мүнөө табигдаhан асуудалда би харюу үгөө hэм. Тиимэhээ шэнэ юумэ нэмэжэ хэлэхэнь хүшэр байна. Зүгөөр танай асуудал соо дуулдаhан hанаа зобоориетнай би hайнаар ойлгонеб.

М. С. Горбачевто асуудал: Аюулгүйнгөө тала баримталжа, Индитэй гүйсэд hайнаар танилсаагүй байнат. Энээнhээ уламжалан, терроризм болон тэрэнэй хойшолонгууд тухай юун гэжэ хэлэхэ байнабта?

Харюу: Минии Дели соогуур ябалган түрүүн зохёогдоhон программын ёhоор бэелүүлэгдээ. Манай ерэлгын гол зорилго хадаа хэлсээнүүдые хэхэ, hанамжаараа андалдаха бүхы арга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэхэ хэрэг байгаа. Имэ юумэндэ ехэ хэрэгтэй байhанаа бидэнэр ойлгожо байгаабди. Энээнhээ уламжалан, албанай хэрэгээр ерэhэнээ нигэжэ хэрэглэhэмнай тон зүб байгаа гэжэ hананаб.

Терроризм тухай хэлэхэ болоо hаа, энээндэ манай залан шууд хандалга бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Бидэнэр энэ муу ябуулга эрид буруушаадагбди. Манай дотоодын болон гадаадын хэрэгүүдтэ энэ залан шууд ёhо гуримда үндэhэлдэгбди.

Дахинаа дабтанаб: Ямаршье түхэлэй терроризмые, илангаяа гүрэнэй терроризмые эрид буруушаадагбди.

М. С. Горбачевто асуудал: Афганистанай асуудал hаяын сагта шиидхэгдэхэ аабза гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлбэт. Энэ найдалайтнай ямар юумэнhээ үндэhэтэй байhаниие мэдэхэ дуран хүрэнэ. Гадна Индиин океанай оршондохи аюулгүй байдал хангаха түсэб тухай хэлээ hэнта. Пакистанай энэ хэрэгтэ хабаадалсаха байhанда ямараар хандaнабта, энэ ушарые хайшаагаар сэгнэнэбтэ? СССР Пакистан хоёрой хоорондохи үгээ ойлголсолгын hайжарха ябадалда хайшаагаар хандaнабта, хүршэ ёhоной hайн харилсаануудые байгуулхада юун hаалта хэдэг байгаа гээшэб?

Харюу: Индиин океанай оршониие эб найрамдалай болон аюулгүй байдалай зоно болгохо гэhэн манай дурадхалнууд тухай хэлэхэ болоо hаа, тэдэмнай Индиин правительствын hанамжануудта дүтэ юм. Энээн тухай господин Премьер-Министр эндэ хэлээ.

Индиин океанай эрье дээрэ байhан гүрэнүүдэй аша туhада харюусаhан аюулгүй байдал байгуулхын тула тэмсэлдэ, энэ Пакистандашье хабаатай, бидэнэр хабаадахаар бэлэмди. Эдэ бүгэдэ Индиин океан шадархи гүрэнүүдэй аша туhада, саашанхи хүгжэлтэдэнь ба харилсаа холбоондонь hайн нүлөө үзүүлхэ байгаа.

Иигээд Афганистандахи байдал зүндэнь оруулха талаар этигэл найдал тухай хэлэхэ болоо hаа, имэ байна. Минии hанахада, Кордовесэй оролдолгоhоо эхилээд, бусад оронуудай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай энэ асуудал шиидхэхын тулада гараhан үүсхэлнүүд хүрэтэр — эдэ бүгэдэдэ шэнэ юумэн биил гээшэ. Имэ ажаглалтаар дүүргэhүүб. Бэдэрэлгэнүүдэй хэгдэжэ байхада, энэ темые олоной урда зүбшэн хэлсэхэнь аягүй. Энэ hаад ушаруулжа болохо.

Саашань Советскэ Союзай болон Пакистанай хоорондохи харилсаанууд тухай. Азиин энэ булангдахи шахардуу байдал hуларуулхын тулада ямаршье хүшэр хүндэ байдалай ушараад байбашье, бидэнэр Пакистантай харилсаа холбоогоо таhалдуулдаггүй hэмди. Мүнөөшье бидэнэр имээр ажал ябуулгаяа эрхилхээр бэлэмди. Тиимэhээ энэ түбидэхи байдал hайжаруулха талаар бултанай ехэ оролдолго гаргажа байhаниие хараадаа абажа, Пакистаншье өөрынгөө политикые шэнээр хаража үзэхэ аабза.

Р. Гандида асуудал: Инди Хитад хоёр харилсаа холбоонуудаа hайжаруулха аабза гэжэ найдажа байhанаа мэдүүлбэт. Хитадай урданайхи мэтэ хэдэн мянган миля Индиин газар эзэлжэ байхадань, Пакистанай манда hаад ушаруулхадань туhалжал байхаланъ, имэ юумэ яагаад түйлагдаха болоноб? Газар булимтаралгада хабаатай асуудалда ямараар хандaнабта? Бандунгда үгэ хэлэхэдээ, Кампучи тухай асуудал господин Горбачевтой зүбшэн хэлсэхэбди гэжэ мэдүүлээ hэнта. Зүбшэн хэлсээ гээшэ гүт? Дүнгүүдынь ямар гээшэб?

Харюу: Зүб. Үнэхөөрөө Кампучиин асуудал зүбшэн хэлсээбди. Зүгөөр эхинhээ энэ асуудалда хандалгаяа мүнөөшье хубилгаагүйбди. Гол юумэниинь юун бэ гэхэдэ, полпотовско этэгээдүүдэй хабаадалгатайгаар энэ асуудал шиидхэжэ болохогүй. Индонези болон Таиландаар минии ябахада, эдэ гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд имэл hанамжатай шэнги байгаа hэн. Эдэ арсалдаануудые үргэлжэлүүлхын тулада саг хэрэгтэй. Тиимэhээ бидэнэр үргэлжэлүүлхэбди.

М. С. Горбачев: Үнэхөөрөөшье, Кампучиин асуудал зүбшэн хэлсээбди, hанамжаараа андалдаабди, сугтаа шэнжэлээбди, хандалгаяа сасуулжа үзөөбди. Саашадаа зүбшэн хэлсэлгээ үргэлжэлүүлхэ гэжэ хэлсээбди. Кампучиин асуудалай хайшан гээд бии болоhониинь мэдээжэ. Тиимэhээ танай бултанай мэдэhэн шалтагаануудаар тон ехэ хохидолдо ороhон Кампучиин арадай аша туhада харюусахаар шиидхэгдэхыень хангаха шухала.

Индиин болон Хитадай хилэ шадарай арсалдаанууд тухай хэлэхэ болоо hаа, бэе бэедээ этигэлгын, бодото байдал зүбөөр сэгнэлгын үндэhэн дээрэ тэдэниие шиидхэхэ арга боломжотой гэжэ би hананаб. Зүб шиидхэбэри олдохол байха. Энэ асуудалые хадаа Хитад Инди хоёр шиидхэхэ болоно.

М. С. Горбачевто асуудал: Тэгшэ хорин жэлэй саана Пакистан Инди хоёрые эблэрүүлхэ талаар hэдэлгэ танай орон Ташкентдэ хэhэн байгаа. Инди Хитад хоёрой хараа бодолые бэе бэедэнь дүтэлүүлхэ талаар арга боломжонууд хайшаа гээшэб? Хитадтай хэгдэжэ байhан хэлсээнүүдтэтнай энэ асуудал зүбшэгдэнэ гү, али танай орон мүнөө тогтоод байhан байдал үндэhөөрнь hайжаруулхын тулада өөрын үүсхэл гаргана гү?

Харюу: Инди Хитад хоёрой хоорондо зарим тэды харилсаанууд бии Хоёр талые hонирхуулhан асуудалнуудые тодоруулхын тулада тэдэнэр хэрэглэгдэнэ.

М. С. Горбачевта асуудал: Совет сэрэгэй Афганистанда байhан ушарhаа дулдыдангүй, афган яhатан нютагаа орхижо гарана гэжэ хэлээ hэнта. Энэ асуудалые шиидхэлгын ямар аргые зүб гэжэ тоолонобта, Афганистанай правительствын дурадхалые хэр зүб гэжэ hананат? Муджахеддинүүдэй ябуулгануудhаа боложо, совет сэрэг зангада ороод байгаа гэжэ тоолохоор гээшэ гү?

Харюу: Улам олон шэнэ арадуудай бээ даажа, түүхын зохёохы харгыда гаража байhан хэhа мүнөө дэлхэй дээрэ ерээд байна. Тэдэнэр өөрынгөө политическэ, социальна замуудые шэлэнэ. Дэлхэйн элдэб булангуудта имэ байдал үзэгдэнэ.

Энээндэ хэйшаагаар хандаха гээшэб? Манай hанахада, арад бүхэнэй өөрынгөө зам шэлэхэ эрхые хүндэлөөгүй сагта бараг hайн уласхоорондын харилсаанууд байгуулагдахагүй байна. Ямар замаар ябахаяа, ямар үзэл сурталда шүтэхэеэ, политическэ эмхидхэлэй ямар түхэл маягуудые хэрэглэхэеэ тэрэ гү, али энэ ороной арад лэ шиидхэжэ шадаха. Онсолходо, таанадай түлөөлжэ байhан олонхи гүрэнүүд, Канада, США, Советскэ Союз, Инди, имэл зам гаталаа ха юм. Тиимэ юм hаань, нэгэ ушартань имэ энэ эрхэнь юундэ мэдэрэгдэнэб, харин нүгөө ушартань мэдэрэгдэнэгүйб, үгы hаа хожомдожо мэдэрэгдэнэб? Жэшээлхэдэ, США Советскэ Союзые 17 жэл болоод мэдэрhэн юм. Харин Росси Америкын бээ даahан байдалые гансата мэдэрээ хамнай. Тиимэhээ Индиин арадай бээ даahан байдалаа батадхан соносхоходонь, тэрэнэй өөрынгөө зам шэлэхэ эрхыень Советскэ Союз хүндэлэн мэдэрээ hэн.

Үгы, юрэдөө, хэнэйшье hаа, өөрынгөө зам шэлэхэ эрхые хаhажа болохо юм аал? Энээнhээ боложо зуришэлдөөнүүд болоно ха юм. Өөрынгөө хуулита эрхые арадай үүсхэлээр хэрэглэхэ ябадалда газаа талаhаа hаад ушаруулхые hэдэhэн газартал зуришэлдөөнүүд болоно.

Афганистан — манай хүршэ гүрэн. Ямаршье зоной засаг барижа байгаа hаань, харилсаа холбоонуудынай hайн лэ байгша hэн. Бидэнэр корольнуудтай харилсаабди, премьер-министрнүүдтэй үгээ ойлголсообди, мүнөөнэйшье Афганистантай харилсаа холбоогоо хүгжөөнэбди. Энэ гүрэн орон соонь болоhон революционно хүдэлөөнэй ашаар бии болоо ха юм. Ямар байгуулалта шэлэхэ, энэ шэлэhэнэйнгээ үндэhөөр бултанhаа горитойгоор гээгдэлдэ ороhон общество хайшаагаар хүгжөөхэ байhанаа гансал афган арад шэлэжэ шадахал.

Афган арадай энэ эрхын бээ даahан хэлбэриин аюулда ороходонь, гадаадаhаа дотоодынь хэрэгүүдтэ оролсожо эхилхэдэнь, Афганистанай правительствын уряагаар үсөөн тоотой сэрэг энэ орон руу эльгээhэн байгаабди. Бидэнэр Афганистанhаа ябахабди. Манай сэрэг Афганистанда үлэхэ гэhэн бодол совет хүтэлбэридэ үгы. Аха дүү Афганистанай арадта бидэнэр этигэнэбди.

Бидэнэр бүлэглэлдэ хабаадаагүй, бээ даahан, хэнhээшье дулдыдаагүй, өөрынгөө бүхы нөөсэнүүдые өөрөө хэрэглэдэг Афганистанай түлөөбди. Тэндэ ямар засаг байха ёhотойб — энэ афган арадай хэрэг.

Р. Гандида асуудал: Азида, Индиин болон Номгон океанай оршондо аюулгүй байдал хангаха талаар үргэн ехэ хэлсээнүүдые хэхэ дурадхал Владивостогто хэлэhэн үгэ соогоо М. С. Горбачев оруулаа hэн. Мүнөө дүүрээд байhан совет-индиин хэлсээнүүдтэ энэ талаар хубита оруулагдаа гээшэ гү?

Харюу: Минии нэгэтэ хэлэhэнэй ёhоор Азидахи эб найрамдалай түлөө хани ёhоор харилсалга тухай бодол шэнэ бэшэ юм. 40 шахуу жэлэй саана Джавахарлал Неру имэ дурадхал оруулhан юм. Бодото эб найрамдал хангахын тулада уласхоорондын харилсаанууд, гансал Индиин ондоо гүрэнүүдтэй бэшэ, харин манай түбиин бүхы оронуудай хоорондохи харилсаанууд урданайхиhаа улам бүтэмжэтэй, нягта болохо ёhотой. Имэ юумэн оронуудай хоорондоо үгээ бүри hайнаар ойлголсодог болоо hаань, түйлагдаха байгаа гээд hанагдана. Тиимэhээ энэ hайхан хэрэг эхилхэ газар болгон, Инди өөрынгөө газар дурадхахаар бэлэн байна.

Пресс-конференци дүүрэбэ, энээндэ ерэгшэдтэ hайниие хүргэнэб.

ЭБТЭЙ КОЛЛЕКТИВ

…дэ эрхимлэжэ, «КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ бригада» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байха юм. Тус бригадын гэшүүд захилнуудые түргэнөөр, hайн шанартайгаар дүүргэдэг. Екатерина Христиановна шанарай хубиин тамгатай. Хүн зоной захилнуудые бүри олоор абажа, дүүргэхэ бэрхэ оёдолшод манда бии гээшэ. Гансал цехые үргэдхэхэ асуудалые түргэнөөр шиидхэхэ хэрэгтэй, —гэжэ мастер Т. А. Родионова хөөрэнэ.

Эндэ ажалай ветеранууд, бэрхэ hурган хүмүүжүүлэгшэд олон. 1-дэхи классай мастер Анна Ивановна Салимова салондо гуша гаран жэлэй туршада хүдэлжэ ябана. Олон жэлэй туршада шэн габьяатайгаар ажаллаhанайнгаа түлөө «РСФСР-эй хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын отличник», IX, X, XI табан жэлнүүдэй ударнигай тэмдэгүүдээр шагнагдаhан байха юм. Ажал хэрэгтээ абьяас шуналтайгаар хандажа, даабаринуудаа, абаhан социалис уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ үнэн сэдьхэлhээ оролдодог хүн. Эндэ ажаллаха үедөө тэрэ олон хүнүүдые hурган хүмүүжүүлhэн, хүмүүжүүлжэшье байна гээшэ. Тэрэнэй нүхэд—4-дэхи разрядай оёдолшод Ефимия Поликарповна Михалева, Ульяна Петровна Бурнашева, Галина Степановна Иванова гэгшэд мүн олон залуу басагадые hурган хүмүүжүүлhэн байха юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. бригадир Е. Тумакова; 2. оёдолшод Е. Михалева, У. Бурнашева, Г. Иванова; 3. З. А. Салимова.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ПРАГА. Пльзень хотодо нээгдэhэн выставкэ «Замбуулиниие амгалан зорилгоор хэрэглэхэ» гээд нэрлэгдэнхэй. Замбуулинай дайдые амгалан зорилгоор хэрэглэхэ талаар СССР-эй, бусад социалис оронуудай эрдэмтэдэй болон конструкторнуудай хүдэлмэри тухай выставкэдэ табигдаhан олон тоото фото-зурагууд, научна толилолгонууд болон газетэ, журналнуудай материалнууд хөөрэнэ.

«Интеркосмос» программын ёhоор бэелүүлэгдэдэг социалис оронуудай хани харилсаа холбоондо зорюулагдаhан стенднүүд харагшадай онсо hонирхол үүсхэнэ. Галлейн кометые шэнжэлхэ талаар «Вега» проектые бэелүүлтэ болбол замбуулинай шэнжэлгэнүүдые үнгэргэлгэдэ элдэб оронуудай харилсаата ябуулгануудай эли тодо жэшээ болоно.

Американ замбуулинай туршалгануудта зорюулагдаhан выставкын бүлэг замбуулиниие шэнжэлэн хэрэглэхэ тад ондоо зам харуулна. Американ засаг захиргаанай бодомжолон зохёодог «одото дайнай» түсэбүүд амгалан тайбан байдалда ба хүн түрэлтэнэй аюулгүй байдалда ямар аюултайб гээд эндэ суглуулагдаhан материалнууд эли тодоор харуулна.

СОФИ. Түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэлэй үйлэдбэриин түсэбүүдые ерэхэ жэлэй ноябриин 7-до дүүргэхэ тухай совет шахтернуудай түрүү коллективүүдэй ажалай эдэбхи үүсхэл интернациональна шэнжэтэй болоно. Пернигтэ Георгий Димитровэй нэрэмжэтэ уурхайн шахтернууд тэрэниие дэмжэнхэй. Стаханов хотодо Ильичэй нэрэмжэтэ шахтада хүдэлдэг шахтернуудтай хамта социалис мүрысөөндэ оролсожо, хоёр жэлэй түсэбые Агууехэ Октябриин социалис революциин ойн баярта түгэсхэл, үйлэдбэри дээрэ эрхим журам хангаха уялга тэдэнэр абаа. Тиин түрүүшын амжалта түйлагдаба. Петр Стойчевой толгойлдог горнягуудай халаан нүүрhэ малтаха жэлэйнгээ түсэб hаяхан дүүргээд, январиин 1 болотор түсэбhөө гадуур 5 мянган тонно хара алта олзоборилхо уялга абаа.

БЕЛГРАД. Мебельнэ промышленностиин эд бараанай уласхоорондын ярмаг эндэ хүдэлнэ. Социалис Югославиин түүхэдэ имэ ехэ ярмаг үшөө болоогүй. 60 мянган дүрбэлжэн метр талмай дээрэ Югославиин 360 фирмын ба гадаадын оронуудай 100 фирмын эд бараан дэлгээгдэнхэй. Шэнэ янзын мебельтэй, тэрэниие үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг түхеэрэлгэтэй хүнүүд танилсана. Мебельнэ промышленностьда хэрэглэгдэдэг хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые, станогуудые болон зэр зэмсэгүүдые гадаадын оронууд гол түгээб харуулна.

Ярмаг дээрэ харуулагдажа байhан эд бараан гадаадын олохон фирмэнүүдэй анхарал татаа. Худалдаа наймаанай олон хэлсээнүүд баталагдахаар хүлеэгдэнэ.

ПРАГА. Эндэхи национальна техническэ музейдэ нээгдэhэн выставкэ «Ерээдүйн элшэ хүсэн» гэжэ нэрлэгдэнхэй. Москвагай Политехническэ музейн хүдэлмэрилэгшэдэй бэлдэhэн экспозици совет элшэ хүсэнэй түйлалтануудтай, хараа замуудтай танилсуулна.

Арадай ажахын энэ шухала hалбариие хүгжөөлгын ехэ ерээдүйтэй шэглэлые — амгалан зорилгоор атом хэрэглэхэ темэдэ выставкын горитой ехэ хубинь зорюулагдана. Ерээдүйн элшэ хүсэн тухай ойлгомжо эли тодоор үгэдэг термоядерна туршалгын «Токамак-10» реакторай түхэл дүрсэ харагшадай hонирхол ехээр татаба. Дулаанай болон гидроэлектростанцинуудай янзануудтай харагшад танилсана. Наранай, халуун аршаан булагуудай дулаае, hалхинай хүсые хэрэглэлгэдэ выставкын нэгэ хубинь зорюулагдана.

Чехословак-совет хани барисаанай hарын программаар үнгэргэгдэжэ байhан выставкэ Прагын hүүлээр ЧССР-эй бусад хотонуудта харуулагдаха.

БЕРЛИН. Хайнихен районой (Карл-Маркс-штадт) Эрнст Тельманэй нэрэмжэтэ мал ажалай хүдөө ажахын кооперативай ажалшад амжалтатайгаар хүдэлнэ. Мүнөө жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур 150 мянган килограмм hү, 200 центнер мяха үйлэдбэрилхэ, тиихэдээ тэжээлэй гаргашые 2 процентээр хороохо зорилготой.

Мал ажалда комплексноор, бодомжотойгоор хандаха ёhотой, — гэжэ хүдөө ажахын кооперативай түрүүлэгшэ Ф. Буттке хэлэнэ. Нэгэл юумэн алдагдаа hаа, бүхы хүдэлмэри урагшагүйдэхэ. Үйлэдбэриие эрдэм-техникын талаар хангаха тодорхой түсэб манда табигданхай. Малай шэгнүүр, hү hаали досшолуулхагүй, залуу мал гарзада оруулхагүй зорилго табигданхай. Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тулада гансашье селекцидэ, мал харууhалалгада бэшэ, харин малшадай ажалай эрхэ байдалые hайжаруулгада анхаралаа табиха хэрэгтэй. Үбэлжэлгын урда тээ малай байра hайнаар заhабарилhан, фермэнүүдтэ халуун эдеэ эмхидхэhэн, хүнүүдэй амарха hайн эрхэ байдал байгуулhан байнабди.

Дундуур hаалиие 3824-hөө 3960 килограмм хүрэтэр ехэ болгохо зорилго мүнөө жэлдэ ГДР-эй малшадай урда табигданхай.

(ТАСС).

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

«ГЭСЭР» ШЭНЭЭР ХЭБЛЭГДЭБЭ

Буряадай номой хэблэлдэ буряад арадай «Гэсэр» гэжэ үльгэрэй I, II ботинууд гараба. «Гэсэр» хадаа буряад арадай, мүн Түбэй Азиин бусад арадуудай аман зохёолой гол баялигынь гэжэ зүбөөр тоологдодог гээд оршол соонь хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаков болон хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат С. Ш. Чагдуров гэгшэд бэшэнэ. Олон ондоо хэлэнүүд дээрэ түүрээгдэдэг байһан «Гэсэр» Буряадта, Монгол орондо, Джунгарида, Хальмагта, Түбэдтэ дэлгэрэнхэй юм. Тэдэ Түбэй Азиин арадуудай ниитэ зохёолой һалаанууд, янза зүйлнүүд соо буряадай «Гэсэр» онсо һуури эзэлдэг гээшэ. Юундэб гэхэдэ, монгол, түбэд янза зүйлнүүдтэй сасуулхада, буряадай «Гэсэр» эртэ урдын анхан сагай шэнжые алдангүй шахуу мүнөө хүрэтэр хадагалжа асараа ха юм.

Буряад арадай үльгэрые мэдээжэ зохёолшо Владимир Солоухин ород хэлэн дээрэ гүйсэд оршуулаа. Шэмэглэлыень уран зурааша Александра Сахаровская бүтээгээ. Боти бүхэниинь 25 мянган хэһэгээр хэблэгдээ.

«Гэсэрэй» түс хэблэлгэ СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Калининскэ Ажалай Улаан Тугай орденто хүүгэдэй литературын полиграфическа комбинадта барлагдаа.

Мүн баһа В. А. Солоухинай оршуулһан «Гэсэр» уран зурааша А. Диановай шэмэглэлтэйгээр Москвагай «Современник» хэблэлдэ гарахаяа байна.

А. СОДНОМОВ.

УНШАГШАДТАЯА УУЛЗАА

Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын конференц-зал соо уншагшадтай Буряадай номой хэблэлэй редакторнуудай уулзалга болобо. Тэрээндэ хэблэлэй ахамад редактор, поэт Лопсон Тапхаев, уран һайханай литературын редакциие даагша, поэт Владимир Намсараев, ахалагша редактор Наталья Ильина, редакторнууд Ирина Субботина, Сергей Тумуров гэгшэд хабаадаа. Тэдэнэр общестбын оюун бодолой хүгжэлтэдэ, үзэл сурталай талаар совет хүнүүдые хүмүүжүүлгэдэ литературын дүүргэдэг үүргэ тухай, хэблэлэй түсэбүүд, бэлдэгдэжэ байгаа номууд тухай хөөрэжэ үгөө.

Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй эмхидхэһэн энэ хэмжээ ябуулгын үедэ саашадаашье иимэ уулзалгануудые үргэлжэлүүлээ һаа, зохид гэһэн һанамжанууд элирхэйлэгдээ.

А. АБИДУЕВ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

Улаан-Үдын медицинскэ училищиин багшанар, студентнэр эб найрамдал хамгаалха ба сахихын түлөө Эхэ орон дотор дэлгэрһэн бүхэсоюзна хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хэмжээ ябуулгын үедэ Эб найрамдалай хэшээлнүүдые үнгэргэһэн байна.

Училищиин һурагшад ноябриин 22-ой үдэр Эб найрамдалай совет жасын нэрэ дээрэ 385 түхэриг мүнгэ эльгээхэ гэһэн баяр ёһололой үдэшэ үнгэргэжэ, олоной дунда һайшаагдаба. Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй гэшүүн, Эб найрамдалай жасын республикын бүлгэмэй түрүүлэгшэ В. П. Балданова үдэшэ дээрэ үгэ хэлэжэ, Эб найрамдал сахихын, хамгаалхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдожо байһан түс училищиин багшанар, һурагшадта баяр баясхалан хүргэбэ.

Училищиин һурагшад һүүлээрнь СССР-эй арадуудай хубсаһа үмдэнхэй, һонирхолтой хатар наада эмхидхэһэн, дуу, хүгжэм дэлгэһэн байна. Үдэшэ дээрэ һурагшадай хүсөөр Эб найрамдалда зорюулагдаһан политическэ плакадуудай, уран зурагай выставкэ эмхидхэгдээ. Эдэ хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэхэ, үнгэргэхэ хэрэгтэ 811-дэхи, 812-дохи бүлэгэй һурагшад ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

«СССР-эй арадуудай хани барисаанай» үдэшэ, мүн «һаналаа нэгэдэлгэ» гэһэн яармаг долоон хоногой туршада үнгэргэгдэхэнь. Яармагһаа суглараһан мүнгөөр Эб найрамдалай жасада эльгээхэ юм.

Ю. ИМИКЕНОВ, училищиин БЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын отделенинүүдтэ хүнэй үбшэн тодоруулжа абаха тусхай түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Шэнэ түхеэрэлгэнүүдэй ашаар республикын 19 районуудай больницада ороһон үбшэнтэнэй зүрхэ, һудал ядабаригүйгөөр тодоруулагдадаг болоо. Буряадай АССР-эй габьяата врач Н. Б. Масоедова (зураг дээрэ зүүн гарһаа), медицинын сестра Г. М. Дегтяреватай Баунтын районой больницада аргалуулжа байһан үбшэн хүнэй электрокардиограмма абажа байна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

Арадай уран бүтээлэй II бүхэсоюзна фестивалиин тоосоогоор Горькиин нэрэмжэтэ Соёлой ордон соо болоһон эльбэ шэдитэнэй Москвагай клубай 2-дохи съездэ 250 гаран эльбэ шэдитэн хабаадаа.

ЭЛЬБЭ ШЭДИТЭНЭЙ КЛУБТА АБТАА

Съезд дээрэ манай нютагайхид — Буряадай АССР-эй арадай артист, гүрэнэй филармониин онсо өөрсэ номернуудые харуулдаг артист Владимир Цыренжапов, тэрэнэй шаби, «Ритмы Байкала» ансамблиин артист Чернин Дабаев, Зүүн-Сибириин соёлой институдай режиссурын багша Николай Ярошенко гэгшэд МКФ-гай гэшүүдтэ абтаа. Урдань тэдэнэр гэшүүндэ кандидадууд байһан юм. Шэнэ гэшүүдтэ МКФ-гай гэшүүнэй үнэмшэлгэнүүд, тусхай značогууд барюулагдаа.

Польшын Лодзь хотодохи эльбэ шэдитэнэй уласхоорондын конкурсын лауреат, Чехословакиин Карловы Варыда болоһон эльбэ шэдитэнэй Уласхоорондын фестивалиин дипломант Владимир Цыренжапов мүнөө Ленинградай эстрадна искусствын зохёохы ажалай мастерскойдо (ЛТМЭИ) стажировкоёо дүүргэжэ байна. Ленинградта бэлдэһэн эльбэ шэдитэ шэнэ аттракцион, шэнэ программатайгаар тэрэ гэртээ бусаха юм.

Манай корр.

Бултадаа һайшааба

Республикын соёл-гэгээрэлэй училищиин һурагшад хото, хүдөөгэй ажалшадта һонирхолтой концерт наада харуулжа ябадагаараа мэдээжэ болонхой юм. Эдэнэр һаяхана Ивалгын районой ажахынуудта хүрэжэ, ээлжээтэ концерт харуулжа ерэбэ. Хуушан-Ивалга һууринда «Түрэл тосхоной һайндэр» гэһэн наада, зугаа дэлгээжэ, ойро тойрон ажаһуудаг ажалшадые ехэтэ баясуулаа, һонирхуулаашье. Училищиин 484-дэхи группын һурагшад, режиссер Т. В. Баханова гэгшэд концертынгоо программа мүнөө үеын ажабайдалтай шадамараар холбожо найруулһан байха юм.

Г. ГРИШИНА, училищиин багша.

МЭРГЭЖЭЛ, ШАДАБАРЯА ТУРШАБА

Хяагтын районой түбэй больницын актова зал соо «Районой эрхим акушеркэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө конкурс болобо. Тэндэ медицинскэ 11 түлөөлэгшэ хабаадаа.

Больницын ахамад врач В. А. Балуев конкурсдо хабаадагшадые амаршалаад, шалгалтада эрхим амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Конкурсдо хабаадаһан хүн бүхэн теоретическэ 3 асуудалда, һая түрэһэн нарай үхибүү хайшан гэжэ харууһалха талаар дүршэл шадабарияа харуулха байгаа.

Конкурсын дүн гаргахада, Хяагтын больницын нарайлалгын отделенидэ 11 жэл соо хүдэлжэ байһан акушеркэ В. А. Столбикова хэнһээшье олон баллтай боложо, түрүү һууринда гараба. Тэрээндэ «Конкурсдо илагша» гэжэ бэшэгдэнхэй улаан торгон лентэ зүүлгэгдэжэ, үнэтэ бэлэг барюулагдаа.

Харанхын больницын акушеркэ Н. А. Зеленецкая, Хяагтын больницын акушеркэ В. Н. Попова гэгшэд хоёрдохи гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

Е. ЕВГЕНЬЕВ.

ГАИ-гай экран

Мотоцикл болон автомобильнуудые бүридхэлдэ абаха болон машина жолоодогшодой, мотоциклистнүүдэй курс эмхидхэжэ, тэдэнэр һэз шалгалта абажа, жолоошоной үнэмшэлгэ барюулха талаар 1986—1987 онуудай үбэлэй үедэ республикын ажалшадые комплексноор хангаха тухай түсэб республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ГАИ табиба.

1985—1986 онуудай туршада республикын районуудай худалдаа наймаанай бүхы эмхинүүдэй наймаанда гаргаһан транспортнуудые шалгажа үзэхэ болоно. Тиихэдээ ГАИ-гай бүридэлдэ абаһан тоо баримтатай бүхы техникэ шалгалтада оруулагдаха, мүн машина, техникэеэ бүридэлдэ оруулаагүй байһан эзэдые тодоруулха бологдоно. Шухала энэ хэмжээ ябуулгада участково инспекторнүүд, ГАИ-гай ниитын болон штатнабэшэ хүдэлмэрилэгшэд хабаадуулагдаха юм.

Хүдөөгэй ажалшадай транспорт бүридэлдэ абахын тула комплексно хангалга графигай ёһоор эмхидхэгдэхээр хараалагдана. Курсантнуудһаа шалгалта абаха, транспортнуудые бүридхэхэ хэмжээ ябуулга район бүхэнэй тосхон һууринуудта эмхидхэгдээ. Түрүүшын комплексно хангалга ноябрь һараһаа эхилбэ. Иимэ харалга— шалгалта Баргажанай, Хурамхаанай, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй районуудта үнгэргэгдэһэн байна. Хоёрдохи ээлжээнэй хэмжээ ябуулга декабрь һараһаа Яруунын, Хориин, Хэжэнгын, Баунтын районуудта үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай. Ерэхэ жэлэй январь һарада — Баргажанай, Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, февральда — Яруунын, Хориин, Хэжэнгын районуудай тосхон һууринуудта комплексно шалгалта болохо юм.

Республикын районуудта үнгэргэгдэхэ комплексно хангалгада ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд эльгээгдэжэ, байра дээрэнь курсантнуудһаа шалгалта абаха юм. Мүн ерэхэ жэлэй январиин нэгэнһээ жолоошодые бэлдэхэ шэнэ дүримэй ёһоор һуурин тосхонуудта «А», «Б» категориин жолоошодһоо шалгалта абтажа, үнэмшэлгэ барюулагдаха болоно.

Ф. БИЛДАЕВ, ГАИ-гай таһагай начальник.

ХЭН ХААНА ОШОХОБ?

* Боксоор РСФСР-эй габьяата тренер А. А. Атархановай дурасхаалда зорюулагдаһан мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо үнгэргэгдэнэ. Мүнөөдэрэй наадан үдэрэй 12 часһаа эхилхэ.

* «Спартак» бүлгэмэй стадион дээрэ үбэлэй хаһын эхилһэндэ зорюулагдаһан мүрысөөнүүд конькигаар, футболоор үнгэргэгдэхэ болоно. Мүрысөөнүүд үдэрэй 11 часһаа эхилхэ. Мүн Батарейкэ, Сокол, поселок болон бусад газарнуудта үхибүүдэй наадаха хоккейн талмайнууд нээгдэхээр хараалагдана.

* Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой стадион дээрэ футболоор заводой түрүү һуури эзэлхын түлөө наадан үдэрэй 11 часһаа эхилхэ юм.

* Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой «Забайкалец» стадион дээрэ үдэрэй 11 часһаа бүмбэгэтэй хоккей наадалгаар үбэлэй хаһын эхилһэндэ зорюулагдаһан мүрысөөн үнгэргэгдэхэ. Мүн эндэ болон тамаралгын бассейн соо «Бэеын элүүрэй» мүрысөөнүүд заводой цехүүд болон таһагуудай хоорондо түрүү һуури эзэлхын түлөө болохо юм. Бүмбэгэтэй хоккей наадалгаар хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үдэрэй 11 часһаа эхилхээр хараалагдана.

* Нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэжэ ордондо «Таанад театр тухай мэдэхэ гүт!» гэһэн викторина үнгэргэгдэхэ юм. Мүн мяха-консервын комбинадай соёлой ордондо, Вагжановай нэрэмжэтэ поселогой клубуудта үхибүүдтэ зорюулагдаһан наада зугаа дэлгэгдэхэ, үдэшэндөө дискотекэ үнгэргэгдэхэ болоно.

* Аяншалга болон экскурсиин Улаан-Үдын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд олон тоото аяншалгануудые эмхидхэбэ. Петровск-Забайкальск хотын түүхэтэ газарнуудтай танилсахаяа хоёр бүлэг аяншалагшад автобусоор аян замдаа мордобо. Мүн Братск, Эрхүү, Шэтэ городууд руу гэр барилгын комбинадай, «Электромашина» заводой, Гүрэнэй банкын хэдэн бүлэг хүдэлмэрилэгшэд ошобо. Эдэнэрһээ гадна этнографическа музей, город соогуур хотын 18-дахи, 32-дохи, Кабанскын районой һургуулинуудай багшанар, һурагшад аяншалха юм. Авиационно заводой бүлэг хүдэлмэришэд, 18-дахи дунда һургуулиин багшанар, һурагшад Нососеленгинск ошобо.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Ноябриин 30-һаа декабриин 7 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—Ритмическэ гимнастика. 10.15—Баримтата фильм. 10.25—«Спортлотогой» тираж. 10.35—«Будильник». 11.05—«Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.05—«Үглөөнэй почто». 12.35—«Аяншалагшадай клуб». 13.35—«Хүгжэмтэ киоск». 14.05—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.05—«Элүүр энхэ байлга». 15.50—«Ералаш». 16.00—СССР-эй АПН-эй гэшүүн-корреспондент, психологиин эрдэмэй доктор Ш. А. Аманашвилитай уулзалга. 17.35 — Мультфильмнүүд. 19.00—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—Уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалгаар Европын чемпионуудай кубок. «Динамо» (Москва)—«Шпандау-04» (Баруун Берлин). 20.15 — Концерт. 20.30—Кинопанорама. 22.00—Время. 22.35—«Наада, гармонь». 24.00—«Телевизор харагшадай анхаралда». 00.30—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Зарядкада зогсогты!». 9.20—Киножурнал. 9.30—«Эжын һургуули». 10.00—Концерт. 10.35—«Ород хэлэн». 11.05—Прокопьевск хотын арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 11.30—Таджигай телевидениин программа. 12.30—Дэлхэйн хүгжэмтэ соёлой жасаһаа. Н. А. Скрябин. 13.20—«Дэлхэй ба залуушуул». 13.55—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». …«Рожденная революцией» 10-серитэй уран һайханай фильм. «В огне»… фильм. 15.45—Баримтата фильм. 16.05—«Москвагай …мар» фестивалиин концерт. 16.50—Мультфильм. «Волшебный стрелок»… денэй «Земперопера»… зүжэг. 20.00—«Ан амитадай аймагта». 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». … Баскетболоор СССР-эй чемпионат. Эрэшүүл. «Строитель» —«Жальгирис». 22.00—… 22.35—«Лично известен» … һайханай фильм.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 1

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.50 — Футболой шэнжэлэл. 10.20 — «Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. (Великобритани). 12.15 — Шэнэ һонин. (12.30 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильм. 16.45 — Кремль худар телеэкскурси. 17.20 — Латвиин ССР-эй Гүрэнэй академическэ хоор дуулаха. 17.30 — «Товарищ Киров» — баримтата фильм. Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. Москва. 19.00 — Мүнөөдэрэй үйлэдбэридэ хүтэлбэрилэгшын үүргэ. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.35 — СССР-эй Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй 50 жэлдэ зорюулагдаһан концерт. 00.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Вернуть мужа» — баримтата фильм. 9.35, 10.35—Хүгжэм. 1-дэхи класс. 10.05 — «Ород хэлэн». 11.05 — Н. А. Некрасовай шүлэгүүд. 11.35, 12.40 — Астрономи. 10-дахи класс. 12.05 — Николай Тихоновэй шүлэгүүд. 13.10 — Зоологи. 7-дохи класс. 13.35 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 14.35 — Түүхэ. 10-дахи класс. 15.05—Баримтата фильм. 15.15 — Б. М. Кустодиев. Бэшэгүүд болон дурсалгануудаарнь. 16.00 — Шэнэ һонин. Улаан-Үдэ. 18.20 — Соносхолнууд. Москва. 18.30 — Футболой шэнжэлэл. Улаан-Үдэ. 19.00 — Теле… 19.20 — Дуу, хатарай ансамблинуудай бүхэроссин II конкурсын лауреат Буряадай гүрэнэй … рай «Байгал» ансамблиин харуулһан концертнэ программа. 20.40 — Түрүү дүй дүршэл тухай. Кино-мэдээсэл. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — Спортивна гимнастикаар СССР-эй чемпионат. 22.00 — Время. … «Всегда ваш Тарич» … 00.05 — «Путешествие по Москве. Проспект Мира» — баримтата фильм.

ВТОРНИК, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—«Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 11.40 — Арадай аялга дуунууд. 11.55 — «Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 12.55—Шэнэ һонин. (13.00 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.45 — Баримтата фильм. 16.15 — Бетховен. 1-дэхи номерой симфони. 16.50 — «Эжын һургуули». 17.20 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. Улаан-Үдэ. 17.50 — Шэнэ һонин (буряадаар). 18.05 — «Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». 18.45—Мухар-Шэбэрэй районно партийна организациин хүн зоной дунда ябуулдаг хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө. 19.25—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Гүрэндэ тушаан абаха гурим: шанарай түлөө тэмсэл». Москвагай «Фрезер» заводой хүдэлмэриин дүй дүршэл. СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент П. Г. Бунич дамжуулгые хүтэлхэ. 21.00—«Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00 — Время. 22.30 — Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна II фестиваль. 22.50 —«Маршал Жуков. Страницы биографии» — баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 9.55—Баримтата фильм. 10.05, 14.05 — Француз хэлэн. 10.55 —Баримтата фильм. 11.05 — А. П. Чехов. «Вишневый сад». 11.35, 12.35— Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 9-дэхи класс. 12.05 — «Шатарай һургуули». 13.05 — В. А. Жуковскиин зохёол бүтээлнүүд. 14.35 — Түүхэ. 6-дахи класс. 15.05 —Б. М. Кустодиев. Бэшэгүүд болон дурсалгануудаарнь. 15.35—«Мэдэхэ, шадаха бай». 16.05 — Шэнэ һонин. 17.50 — «Меж…рэхи республика…» очерк. 18.15 — «Карпаты…рель». 18.35 — «Эрдэм ба ажабайдал». 19.20 — … умею равнодушно жить» — баримтата фильм. Ул… 19.45 — Баримтата фи… 20.15 — Республикын … дистнууд политическа экономическа һуралсалнуудта тухай. 20.50 — … холнууд. Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, ба…» 21.15 — «Элүүр энхэ …» 22.00 — Время. 22.30 — … тивна гимнастикаар СССР-эй чемпионат. 23.15 — Сеня… най «Москвагай намар» фестивалиин концерт.

СРЕДА, 3

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — «Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 10.45 — «Аяншалагшадай клуб». 11.45 — Шэнэ һонин. (11.50 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.30 — «Петерс» — уран һайханай фильм. 18.10 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». Улаан-Үдэ. 18.40 — Киножурнал. 18.50 — «Продукци гүрэндэ тушаан абаха гурим тухай». 19.20 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Демократи ба хуули. 21.40 — Концерт. 22.00 — Время. 22.35 — Чернобыль хотодо РСФСР-эй арадай артистка А. Пугачевагай концерт. 23.30 — Баримтата фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00—«Дэлхэй ба залуушуул».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Телефильм. 9.35, 10.35 — Обществоведени. 10-дахи класс. 10.05, 14.35 — Немец хэлэн. 11.05 — «Багша» — телеочерк. 12.05 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 13.05 — «АБВГДейка». 13.55—Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 10-дахи класс. 14.05—Н. А. Некрасов. «Мороз — Красный нос». 15.05 — Баримтата фильм. 15.25 — Дайнай һүүлшын залп. 16.05 — Шэнэ һонин. Улаан-Үдэ. 18.30 — Соносхолнууд. Москва. 18.40—Мультфильм. — «Урданай аялга һ… нууд». Улаан-Үдэ. 19.45 — … тофор». 20.10 — Мульт… 20.20 — «Экран» — теле… бари. 20.50 — «Фитиль». Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.2… Тихонов. Времена и … — телефильм. 22.00 — … 22.35 — «Приходи свободным» — уран һайханай фильм. — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» … —«Шахтер».

ЧЕТВЕРГ, 4.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — «Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 10.40 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.40 — Шэнэ һонин. (11.45 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.25 — Молдавиин ССР-эй Гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай симфоническа оркестр наадаха. 17.00 — «Шатарай һургуули». 17.30 — «Разгром немецко-фашистских войск под Москвой» — баримтата фильм. 18.30 — «...16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда. 19.15 — Промышленна предприятинуудта ажалша коллективүүдэй советүүдые байгуулха ёһо гуримууд тухай. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 20.25 — «Фитиль». Москва. 20.35 — Оёдолой «Москва» нэгэдэлэй хүдэлмэри тухай. 21.05 — «Джон Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00 — Время. 22.35 — «Ехэшүүлдэ шалгалта». 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 —Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 9.55 — Баримтата фильм. 10.05, 14.05 — Испан хэлэн. 10.55 — А. Твардовский. «За далью —даль». 11.40, 12.35 — Гэр бүлын ажабайдалай ёһо заншал. 12.10 — «Харанхы байдалай гайхалтай зүйл». 13.05 —«Драматурги ба театр». 14.35 — «Строгая мужская жизнь» — уран һайханай фильм. 16.05 — Шэнэ һонин. Улаан-Үдэ. — Түймэр сараха техник… рэлдөөн. Москва. … РСФСР-эй габьяата … М. Пахоменко дуулан… Үдэ. 20.35 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар) — Соносхолнууд. Мо… 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — Ба… фильм. 21.25 — Хаяа… гүй байдалые сатира… «Московские новости» газетын шангай түлөө … һолжороолгоор уласхоорондын мүрысөөн. 22.00 — … мя. 22.35 — «Мера …ния» — уран һайханай …

ПЯТНИЦА, 5.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — «Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи, 5-дахи сери. 11.50 — «Дэлхэй ба залуушуул». 12.25 — Шэнэ һонин. (12.30 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.20 — «Ород хэлэн». 16.50 — Дуу, хатарай Гүрэнэй «Наргис» ансамблиин концерт. (Афганистан). 17.15 — «Клуб — үгэ буляалдаан». 18.15 — Мультфильм. Улаан-Үдэ. 19.05 — «Солнечный зайчик» — фильм-концерт. 19.15 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Леонид Енгибаров. Эстрадно-циркын программа. 20.50 — «Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 22.00 — Время. 22.35 — Эстрадын итальян ба совет артистнуудай концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Киножурнал. 9.35, 10.35 — Хүгжэм. 3-дахи класс. 10.05. 13.45 — Англи хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай һурагшадта. Юрэнхы биологи. 11.35, 12.35 — Түүхэ. 7-дохи класс. 12.05 — «Манай саад». 13.05 — Оршон тойронхи дайдатай танилсалга. 13.25 — Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. 14.15 — Ехэшүүлдэ шалгалта. 15.15 —Гадаадын уран зурагай искусство. П. Рубенс. 16.00 — Шэнэ һонин. 19.05 — Архидалгын хорон тухай эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 19.15 — «Хани харилсаан» — тележурнал. Улаан-Үдэ. 19.45 — «Минии хуби заяан» — телеочерк. 20.00 — Шэнэ һонин. (буряадаар). 20.20 — … ик Доржи Эрдынеевэй … һөөр 50 жэлэй ойдо … даар). 20.50 — Мульт… Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». — Баримтата фильм. «Московские новости» газетын шангай түлөө һолжороолгоор уласхоорондын мүрысөөн. 22.00 — … 22.35 — «Воздушный извозчик» — уран һайханай … 23.45 — «Московские новости» газетын шангай түлөө … на һолжороолгоор уласхоорондын мүрысөөн.

СУББОТО, 6.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 —«Москвагай трио» наадаха. 10.05 — «Джен Эйр» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 11.15 — Баримтата фильм. 11.35 — «Уран зураашад тухай хөөрөөн». 12.10 — Финляндиин телевидениин программа. 13.05 — «Арадай хэрэглэмжын эд бараанай шанарай болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ». 13.35 — Поэтическэ антологи. Павел Антокольский. 13.55 — «Таанадта, ветеранууд». Хүгжэмтэ программа. 14.55 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.10 —«Ан амитадай аймагта». 16.10 — «Сестры» — уран һайханай фильм. 18.00 — «Эдэбхи үүсхэл хэрэгтэй». 19.00 — «Московские новости» газетын шангай түлөө фигурна һолжороолгоор уласхоорондын мүрысөөн. 19.55 — «Букет мимозы и другие цветы» — уран һайханай фильм. 21.05 — «Локшинтанай бүлэ Америкэтэй хөөрэлдэнэ». 22.00 — Время. 22.30 — Баримтата фильм. 22.50 — «Эсэгэ ороной соёлой баялигуудые — арад зондо». 23.20 — «Субботын үдэшэ». Катри-Хелена таниие урина. (Финлянди). 00.10 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Эрдэм ухаан ба техникэ». 9.30 — Ритмическэ гимнастика. 10.15 — «Үглөөнэй почто». 10.45 — «Манай саад». 11.15 —«Минии дайдын дуун». 11.45 — «Бултанда зорюулагдаһан стадион». Улаан-Үдэ. 12.15 —«Оронгоо туһалнабди». 12.45 — «Харилсаан». 13.20 — Мультфильм. Москва. 13.30 — Ярославлиин В. Волковой нэрэмжэтэ академическэ театрай «Зж… жэ фильм-зүжэг. 15.50 … нявскиин бүтээлнүүд. … Конькигаар урилдаха… тоор СССР-эй чем… Эхэнэрнүүд. 16.50 — С… арадай артистка И. А… П. И. Чайковскиин романсы… дые гүйсэдхэхэ. 17.30 — … шалагшадай клуб». … Мультфильмнүүд. 19.55 … танкинадахи концерт … дида үдэшэ. 21.00 — … лан нойрсогты, багашуул… 21.15 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 21.45 — … ка. Дүүргэгдээгүй симфони… — Время. 22.30 — … уран һайханай фильм…

ВОСКРЕСЕНИ, 7.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45 — Ритмическэ гимнастика. 10.15—«Спортлотогой» тираж. 10.25—«Будильник». 10.55—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 11.55—«Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.25—«Аяншалагшадай клуб». 13.25—«Хүгжэмтэ киоск». 13.55—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.55—«Элүүр энхэ байлга». 15.40—«Ном уншаха дуратайшуулай анхаралда». 16.25—«Восемнадцатый год». — уран һайханай фильм. 18.05 — «Московские новости» газетын шангай түлөө фигурна һолжороолгоор уласхоорондын мүрысөөн. 18.55—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.40—Киномэдээсэл. 20.40—«Сибирь экран дээрэ»—киножурнал. 20.50—«Московские новости» газетын шангай түлөө фигурна һолжороолгоор уласхоорондын мүрысөөн. 22.00—Время. 22.30—«Московские новости» газетын шангай түлөө фигурна һолжороолгоор уласхоорондын мүрысөөн. 23.00—Интервидени. Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Москва). 00.40—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Зарядкада зогсогты!». 9.20—«По следу барса» — баримтата фильм. 9.40—«Воздушный извозчик» — уран һайханай фильм. 10.50—Хүгжэмтэ уулзалганууд. 11.30 —«Ород хэлэн». 12.00—Гандболоор дэлхэйн чемпионат. Эхэнэрнүүд. Польшын ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд. 12.30—«Манай гэр» — тележурнал. 13.00—«Сибириин газар дайда». 13.25—Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 13.55—Боксоор уласхоорондын мүрысөөн. Хахад финал. 14.55—«Рожденная революцией»—10 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи фильм. «Мы поможем тебе». 16.25—«Арадай аялга дуунууд». 16.40 — … за флагманом» — баримтата фильм. 17.00—Конькигаар урилдаха спортоор СССР-эй чемпионат. Эхэнэрнүүд. … «Тео Адам урина». … левидениин концертнэ программа. 18.35—Дэлхэйн хүгжэмтэ соёлой жасаһаа. А. Н. Скрябин. 20.05—Композитор … Масловай зохёохы ажалай … гын үдэшэ. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул». … «Дэлхэй ба залуушуул». —Баримтата фильм. … Время. 22.30—«Джалита, Ялта» — баримтата фильм. —Совет дуунай «Москвагай намар» фестивалиин концерт.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Коммунист — коллективые хүтэлбэрилэгшэ» — түрүү бэшэг. М. С. Горбачевой, Р. Гандиин хэһэн пресс-конференци. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Хоёрдохи хуудаһанда. Эзэн ёһоор хандахада. «Миллион хирпиисэ» — Н. Дегтяревой статья. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «Ехэ, бага асуудалнуудые шиидхэжэ...» —В. Багониной статья. «Правда Бурятии» газетэдэ харюусана.

Гурбадахи хуудаһанда. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай, АПН-эй корреспондентнүүдэй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Совет астрономуудай шэнэ шэнжэлгэнүүд. «Зохёон байгуулхы бэдэрэлгэ» — Л. Левченкын тэмдэглэл. Будамшуугай почтоһоо. «Сэнгэхэ дуратай һаа...» — Е. Бабушкинай ажаглалта.

САГАЙ УЛАРИЛ

Ноябриин 30-най — декабриин 1-нэй үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, саһан ороходгүй. Баруун-хойноһоо секундын 3—8 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Баруун урда районуудта, хойто районуудай зарим нютагуудта һүниндөө 29—34, Байгалай урда зэргэ… —17, бусад нютагуудта … хойто районуудта үдэр… 20, бусад нютагуудта … градус хүйтэн байха … леэгдэнэ.

Редакторай орлогшо Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73 п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00784. Заказ № 277. Индекс 04609